ប-១- N. 1063 សៀវភៅសិក្សា
១-៣២.៣៤

ទំនពី

លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ

ROYAUME DU CAMBODGE
DÉPÔT LÉGAL

១៩៥៦

ARCHIVES NATIONALES
COTE
៧២១០

រក្សាសិទ្ធិ

19/3-58
1756
664

ថ្លៃ ១៥ រៀល

- Kram no 106 NS
du 16-6-56.

ទទួលថ្ងៃទី ២៣-៧-៥៦

សៀវភៅសិក្សា

អំពី

លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ

ស្រង់ពីសារពត៌មានប្រជាជន

បោះផ្សាយលើកទី ១

កថាមុខ

ហេតុដើមដែលនាំឲ្យយើងខ្ញុំមានសតិសម្បជញ្ញ រៀបរៀងនូវឯកសារលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនេះឡើង គឺដោយយើងខ្ញុំយល់ថា រូបរបស់យើងខ្ញុំក៏មិនផ្ទុកអ្វីអំពីពលរដ្ឋឯទៀត សុទ្ធតែមានឧត្តមគតិ ចង់ឲ្យលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យពិតៗបានស្ថាបនាឡើង ទុកជាមាគ៌ាសម្រាប់រដ្ឋកម្ពុជា ដើម្បីស្រោចស្រង់ជីវភាព មនុស្សជាតិឲ្យរស់នៅដោយសុចរិតយុត្តិធម៌ និងសម្បូណ៌សប្បាយ ដោយស្របតាមឧត្តមគតិនៃពលរដ្ឋៗ ហើយលទ្ធិនេះទៀតច្រើនមានជនជំពូកខ្លះ គេឃោសនាបំប៉ងឲ្យយើងវង្វេងកាន់ផង បានជាយើងខ្ញុំរៀបរៀងនូវឯកសារនេះឡើង សម្រាប់ជួយបំពេញថែមដល់មនោសញ្ចេតនានៃពលរដ្ឋឲ្យបានយល់មាគ៌ាប្រជាធិបតេយ្យពិតៗ តែយើងខ្ញុំសូមសង្ឃឹមថា បើមានការខ្វះខាតដោយអត្ថន័យក្នុងផ្នែកនៃឯកសាររបស់យើងៗ មុខជានឹងបានទទួលនៅយោបល់ទិទៀន អំពីសំណាក់អស់លោកមិត្តភក្តិ អ្នកអានដោយសុទ្ធចិត្ត ដើម្បីកសាង

ឯកសារ (លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ) នេះ ឲ្យបានថ្លៃថ្នូរបរិបូណ៌ ទាំងខាងគតិកទិកនឹងអត្ថន័យជាងនេះទៅទៀត ។

ភ្នំពេញថ្ងៃទី ៦ កក្កដា ១៩៥៦

ស្រង់ពីសារពត៌មានប្រជាជន

បណ្ណាធិការ

ណុប : ប៊ូផាន

បុព្វយោគ

មុនឆ្នាំ ១៩៥៤ ប្រទេសខ្មែរយើងបានឋិតក្រោមនឹមអាណានិគមនិយមបរទេសដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ម្លោះហើយប្រជាជនយើងបានស្គាល់តែអំណាចពេញទី នៃអ្នករាជការបារាំងខ្មែរ ៗ ការសង្កត់សង្កិនឥតត្រាប្រណី បាននាំឲ្យប្រជាជនទទួលតាំងខ្លួនជាខ្ញុំកញ្ជះគេ ពីព្រោះតែកាលណាយើងចង់ងើបតវ៉ាអ្វីបន្តិចឡើង កាលនោះត្រូវគេធ្វើទុក្ខទោសបង្ក្រាបឲ្យរញមរួញស្រ-ពោនទៅវិញ ។ ម្នាក់ណារឹងទទឹងទឹងពន្ធអាករធ្ងន់ ឬទឹងគំ-និតអយុត្តិធម៌អ្នកនោះត្រូវគេចោទប្រកាន់ថាជាអ្នកបះបោរ, ជាមនុស្សតិរច្ឆានត្រូវតែទទួលទណ្ឌកម្ម ៗ ដូច្នោះហើយយូរៗទៅ ក៏បែរជាសាំក្ខេចខ្លួនទៅជាព្រមទទួលការមិនស្មើភាពក្នុងសង្គមជារបស់ធម្មជាតិទៅវិញ ព្រមទាំងដើម្បីបំពេរយើងឲ្យលង់ក្នុងទុក្ខវេទនានេះ អ្នកជិះជាន់សង្កត់សង្កិនបានបង្ហាត់បង្រៀនយើងឲ្យជឿវាសនា ក័ពៈព្រង, សំណាង ៗ ប៉ុន្តែក្នុងចំណោមមនុស្សចំនួនតូចមួយ ដែលបានរៀនសូត្រចេះដឹង, អ្នកជឿនលឿនខ្លះដែលច្រើនតែមានឫសកែវក្នុង

បណ្ដាអ្នករងទុក្ខទោស បានភ្ញាក់រលឹកឡើងឈឺចាប់ដោយឃើញអំពើអមនុស្សធម៌ ក៏សុខចិត្តទទួលធ្វើពលិកម្ម សព្វបែបសព្វយ៉ាង ដើម្បីសង្គ្រោះពោះទុក្ខឲ្យប្រជាជន និងខ្លួនដែលរងទុក្ខវេទនា ។ ទើបយើងសង្កេតឃើញមានការរំជួលតស៊ូដពបមកក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ នៃការស្ថាបនាឯករាជ្យជាតិខ្មែរ ពិសេសគឺការតស៊ូទប់ទល់ក្នុង ៨-៩ ឆ្នាំកន្លងមកនេះ ដែលបាននាំយកនូវកិច្ចព្រមព្រៀងនាក្រុងហ្សឺណែវ ជាលទ្ធផលបង្ហើយ ។

ដល់មកឆ្នាំ ១៩៤៧ ក្រោមការរុញច្រាននៃវីរបុរសយើងទាំងពីរនាក់មានទ្រង់ យុត្តិវង្ស និងលោក អៀវ-កឹស, ប្រទេសខ្មែរជាលើកដំបូងបានទទួលរដ្ឋធម្មនុញ្ញសំរាប់គ្រប់-គ្រងប្រទេស ដូចអារ្យប្រទេសទាំងឡាយក្នុងពិភពលោក ។ ហើយក៏ដូច្នោះហើយ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យតាំងបានផ្សាយជ្រួតជ្រាបដល់មហាជនភាគច្រើន ទាល់តែថ្មីៗនេះក្នុងការប្រ-កួតរវាងគ្រប់គណបក្សនយោបាយដណ្ដើមកៅអីរដ្ឋសភា គេ

បានយកលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ (សុទ្ធឬពស្ត្រនិយម) ធ្វើជាទុយោឃោសនា ៗ យើងនិយាយនេះឥតបំផ្លើសសោះឡើយ ដូចបងប្អូនរួមជាតិបានឃើញបានជ្រាបស្រាប់ហើយតើ ក្នុង-សម័យឃោសនាបោះឆ្នោតកន្លងផុតទៅថ្មី ៗ នេះ អ្នកការពារលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ (សុទ្ធ) នឹងអ្នកបង្កើតលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ (ពស្ត្រនិយម) បានតតាំងប្រឆាំងគ្នាយ៉ាងណាខ្លះ ៗ ថ្វីជៀតតែមានការអន្តរាយគួរឲ្យសោកស្តាយក្រៃពេកក្នុងបច្ចុប្បន្នកាល ប៉ុន្តែជាវិសង្ឃឹមទៅអនាគតកាល, ការណ៍មួយដែលគួរឲ្យពលរដ្ឋខ្មែរទាំងអស់គ្នា មិនថាខាងណាជាខាងណាក៏ដោយ ខាងចាញ់ឬខាងឈ្នះ កត់ចំណាំជាយោទុកក្នុងចិត្តនោះគឺថាមហាជនខ្មែរពុំមានព្រងើយកន្តើយនឹងវាសនានៃប្រទេសយើងដូចពីលើកមុន ៗ នោះឡើយទេ ៗ ភស្តុតាង លើកនេះមានបងប្អូនរួមជាតិខ្លះដែលយើងកោតស្ញែងស្ទាតើរឹងប៉ុង មិនបានញញើតអំពើសាហាវឃោរឃៅនៃពួកគេវដនថោកទាប-ហ៊ានពុះពារទបសត្រូវហួតដល់ខ្លះបាត់បង់ជីវិត ដើម្បីបំរើបុព្វ

ហេតុសុចរិត យុត្តិធម៌ ។

ដោយឃើញថា បច្ចុប្បន្នកាលនេះលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យទាក់អារម្មណ៍ខ្មែររាល់រូបមិនរើសមុខ យើងមានសុទ្ធចិត្តនឹងលើកបញ្ហានេះយកមកពិនិត្យចងក្រងជាឯកសារឡើង ។ ត្រង់កន្លែងនេះ យើងគ្មានបំណងពិនិត្យបញ្ហាលទ្ធិប្រជាធិប-តេយ្យឲ្យល្អិតក្នុងនាទីយុត្តិធម្មសាស្ត្រទេ យើងប្រគល់ភារៈនេះឲ្យទៅអ្នកឯកទេសចុះ ។ ចំណែកយើងត្រង់ចំណុចនេះ យើងនឹងគ្រាន់តែនិយាយអំពីអង្គការសំខាន់ ៗ ដែលមានរូបក្នុងរដ្ឋហៅថាប្រជាធិបតេយ្យ ដូចជារដ្ឋសភា គណរដ្ឋមន្ត្រី និងតុលាការ ។ ប៉ុន្តែយើងនឹងដេញដោលបញ្ហាលទ្ធិប្រជាធិប-តេយ្យទៅក្នុងនាទីនយោបាយនិងទស្សនវិជ្ជាវិញពីព្រោះយើងចង់ឲ្យបងប្អូនរួមជាតិជ្រាបច្បាស់ ក្នុងអ្វីដែលហៅថាលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ? ហេតុអ្វីបានជាមានលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ? លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យត្រូវមានវត្ថុធាតុអ្វីខ្លះទើបពេញលក្ខណៈបាន ? ប្រជាជនត្រូវសង្ឃឹមលើលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដល់ត្រឹមព្រំដែន -

ណា ? សំនួរទាំងប៉ុន្មាននេះយើងទុកជាចាំបាច់ដល់ប្រជាជនត្រូវបានជ្រាប ដើម្បីធ្វើជាមូលដ្ឋានសម្រាប់សកម្មភាពនយោបាយ ដែលប្រជាជនត្រូវតែអើពើជានិច្ចដើម្បីទីងលើកដំកើងជីវភាពរបស់ខ្លួនឲ្យបានខ្ពង់ខ្ពស់សមនឹងឋានៈជាមនុស្សសេរី-ស្មើភាព ដោយបំបាត់ការជិះជាន់សង្កត់សង្កិនអយុត្តិធម៌ ៗ

X X
X

អំពីលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ

កំណើតនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ.–វត្ថុនានាក្នុងលោកយើងនេះ ទោះមានរូបក្តី, គ្មានរូបក្តី, មានដំណើរជាធម្មជាតិ ដូចតទៅនេះដកបង៖ កំណើត, ការរីវត្ត, ការប្រែក្លាយ ៗ ដូចវត្ថុជារូបី ដែលមានកើតឡើងហើយរស់នៅរួចវិនាសបាត់ទៅវិញ វត្ថុជាអរូបីមានចំណោះមនុស្ស គំនិតមនុស្ស លទ្ធិឬជំនឿសង្គមផ្សេង ៗ ជាដើម ក៏តែងតែមានដំណើរប្រែប្រួលជាច្បាប់ធម្មជាតិដូច្នោះដែរ ៗ ហើយក្នុងការប្រែប្រួលជាធម្មជាតិនេះ វត្ថុមិនមែនចេះតែមានដំណើរតែពេញតែពាសទៅទេ គឺវាដើរតាមច្បាប់របស់វាជាដាច់ខាត ៗ ឯច្បាប់នុ៎ះឯងហើយ ដែលយើងហៅថាច្បាប់ធម្មជាតិរបស់វត្ថុ ៗ ច្បាប់នេះទៀតគេអាចស្គាល់គេអាចដឹង ប៉ុន្តែគេមិនអាចកែប្រែបានទេ ៗ សារៈសំខាន់គឺ បើកាលណាយើងស្គាល់ច្បាប់នៃវត្ថុ ឬធាតុកូតណាមួយហើយ យើងអាចអនុវត្តច្បាប់ហ្នឹង ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់សង្គមវិញបាន

ដូចជាឧទាហរណ៍ គេអនុវត្តច្បាប់ទម្ងន់វត្ថុ (វត្ថុទាំងឡាយ បើគ្មានទប់សង្កត់ពាំងទេ តែងតែធ្លាក់ទៅក្រោមវិញ) ក្នុងការប្រើប្រាសកម្លាំងកំពស់ទឹក ដែលធ្លាក់សម្រាប់ធ្វើឲ្យដើរម៉ាស៊ីនបង្កើតថាមពលអគ្គិសនីជាដើម ។ ការដឹងស្គាល់ច្បាប់ធម្មជាតិជាការចាំបាច់ណាស់ ដើម្បីឲ្យយើងចេះធ្វើការមិនដោយបំពានឲ្យយើងចេះ តម្រង់សកម្មភាពយើងទៅរកគោលបំណងយើងមួយដែលយើងដឹងជាក់ច្បាស់ថា យើងនឹងទៅដល់ឬមិនដល់ ដើម្បីជៀសវាងការរើរាយ អស់សង្ឃឹមឬសង្ឃឹម ហួសហេតុ ហួសផល ដែលជាគុណវិបត្តិអន្តរាយគួរស្ដាយមួយដែរ ។ ហេតុដូច្នេះដើម្បីឲ្យបានចំរើន យើងត្រូវពិនិត្យរៀនច្បាប់នៃបាតុភូតធម្មជាតិណាមួយដែលមានកើតឡើង ឲ្យស្គាល់លក្ខណៈរបស់វាច្បាស់ ស្គាល់ឫសគល់, ស្គាល់ដំណើររបស់វាប្រាកដ ដើម្បីទឹងបញ្ចូរវា ឲ្យបំរើប្រយោជន៍យើង ។ យើងថាបញ្ចោរគឺបានន័យថា មិនមែនជំទាស់ញ្ញុលបំបាត់ស្រឡះទេ ។ ឧបមា ៖ ទឹកទន្លេ

ស្ទឹង ព្រែក ហូរពីលើមកក្រោមតាមច្បាប់ នៃទម្ងន់វត្ថុដែលធ្លាក់ពីខ្ពស់មកទាប បើកាលណាគ្មានឧបសគ្គពាំងទេ ៗ គេមិនអាចឃាត់ទឹកទន្លេស្ទឹងព្រែក មិនឲ្យហូរពុំបានជាដាច់ខាត វៀលែងតែដីគ្មានទឹកតែម្តង ៗ ប៉ុន្តែគេអាចនាំបង្វៀងផ្លូវទឹកបានដូចជាធ្វើទំនប់ ឬ ជីកព្រែកបង្ហូរចូលទៅក្នុងស្រែចំការស្រោចដំណាំដាំដុះ ដើម្បីយកផលានុផលសម្រាប់យើង ៗ នេះហៅថាបេះអនុវត្តច្បាប់ធម្មជាតិ ដើម្បីបំរើប្រយោជន៍យើង ៗ

ចុះអ្វីឯងទៅដែលនាំឲ្យវត្ថុមានដំណើរ៖ កើត,វិវត្តិប្រែក្លាយ? គេខំបង្រៀនយើងឲ្យឆ្លើយ៖ ធម្មជាតិ! ចុះអ្វីធម្មជាតិ? គេខំពន្យល់យើងថា ធម្មជាតិគឺព្រះអាទិទេព! ស្រួលណាស់ហ្ន៎! កាលបើទម្លាក់លើ ព្រះអាទិទេពទៅវាស្រេចទៅហើយ, មានអ្វីធំជាងព្រះអាទិទេពទៅទៀត នៅលើដីក្រោមមេឃនេះ!

វិទ្យាសាស្ត្រមិនយល់ព្រមស្រុះស្រួលនឹងការដោះស្រាយពាក់ក្រកែលយ៉ាងធុននេះទេ ៗ ផ្ទុយទៅវិញ វិទ្យា-

សាស្ត្របង្ហាញឲ្យឃើញថា ដំណើរនៃវត្ថុសុទ្ធតែមានមេនាំរបស់វាជាក់ស្តែង ៗ ដូចជាវត្ថុដែលមានជីវិត (រុក្ខជាតិ, សត្វជាតិ) មេនាំឲ្យរស់នៅ គឺការផ្លាស់វត្ថុធាតុចាស់ដែលស្លាប់ យកវត្ថុធាតុថ្មីដែលរស់មកជំនួស ៗ ឃើញថាមានការប្រយុទ្ធរវាងវត្ថុពីរផ្ទុយគ្នា៖ វត្ថុចាស់ស្លាប់ម្ខាង វត្ថុថ្មីរស់ម្ខាងទៀត ៗ វត្ថុពីរផ្ទុយគ្នានេះប្រយុទ្ធគ្នាយ៉ាងជិតស្និទ្ធក្នុងតួរបស់ដែលមានជីវិត នាំឲ្យរបស់នេះរស់នៅបាន ៗ កាលណាអស់ការផ្លាស់វត្ថុថ្មីមកជំនួសវត្ថុចាស់ក្នុងតួរបស់ណាមួយហើយ របស់នោះក៏អស់ជីវិតស្លាប់ទៅតាមដែរ ៗ យ៉ាងណាមិញ បាតុភូតិសង្គមធ្វើដំណើរបាន ក៏ដោយសារការប្រយុទ្ធរវាងវត្ថុធាតុថ្មី នឹងវត្ថុធាតុចាស់ផ្ទុយគ្នាដែរ ៗ ឯតួនៃបាតុភូតិសង្គមគឺ សេដ្ឋកិច្ចនៃសង្គម បំណែកឯវត្ថុធាតុពីរផ្ទុយគ្នាក្នុងសង្គមនោះគឺ វណ្ណសង្គមពីរ៖ វណ្ណៈធ្វើអាជីវកម្ម, នឹងវណ្ណៈទទួលរងអាជីវកម្ម ៗ អើ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យគឺជាបាតុភូតិសង្គមមួយ ៗ ដូច្នេះឯងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ចាប់កំណើតក្នុងការ

ប្រយុទ្ធវាជវណ្ណសង្គមនៅកាលបរិច្ឆេទណាមួយនៃដំណើរ សេដ្ឋកិច្ចរបស់សង្គម ៗ និយាយមួយយ៉ាងទៀតវិញ ការវិវត្តនៃ សង្គមធ្វើឡើង អាស្រ័យដោយដំណើរសេដ្ឋកិច្ចនៃសង្គម ៗ ដូច្នេះក្នុងសង្គមនិមួយ ៗគឺសេដ្ឋកិច្ចនេះហើយជាឬសកែវ ដើម្បី ពិនិត្យបញ្ហាសង្គម ៗ លទ្ធិ, ជំនឿ គំនិតផ្សេង ៗគឺជាផ្ទានផ្ទាងនៃ សង្គមទេ រីឯសេដ្ឋកិច្ចវិញ វាជាសសរនៃសង្គម ៗ ហេតុ នេះហើយបានជាបើចង់កុំឲ្យខុសភាន់ច្រឡំ ដើម្បីនឹងយល់ ដំត្រឹមត្រូវនូវលទ្ធិ ជំនឿ, ឬគំនិតមនុស្សនាកាលសម័យណា មួយយើងមិនត្រូវពិនិត្យលក្ខណផ្លូវចិត្ត ផ្លូវកាយនៃអ្នកនិពន្ធមេ គំនិតនោះទេ យើងត្រូវពិនិត្យលក្ខណៈជាក់ស្តែងនៃសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងកាលសម័យនោះវិញទើបត្រឹមត្រូវប្រាកដ ៗ ត្រង់នេះ យើងអាចយល់បានទៀតថា មិនមែនវីរបុរសណាម្នាក់ៗទេ ដែលធ្វើប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិ គឺពិតជាប្រជាជនទាំងមូលក្នុងក្រប ខណ្ឌនៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ៗ ការប្រយុទ្ធវាជវណ្ណៈផ្ទុយគ្នា នាំ ឲ្យមានការវិវត្តន៍ប្រែប្រួលនៃសង្គម ហើយដរាបណាតែមាន

វណ្ណៈផ្ទុយគ្នាក្នុងសង្គមគឺវណ្ណៈធ្វើអាជីវកម្ម និងវណ្ណៈទទួលរងអាជីវកម្ម គេមិនអាចបំបាត់ការប្រយុទ្ធរវាងវណ្ណៈបានឡើយ ពីព្រោះការប្រយុទ្ធនេះ មិនមែនមនុស្សធ្វើវាដោយចេតនាពេញចិត្តនោះទេ គឺដោយលក្ខណៈសម្បត្តិនៃសេដ្ឋកិច្ចជម្រុញហើយបង្ខំឲ្យធ្វើ ។ កម្មករក្នុងប្រទេសមូលធននិយមមិនមែនមានចិត្តសប្បាយចង់ធ្វើបាតុកម្មកូដកម្មទេ ។ ក្នុងពេលដែលមានការទាមទារបែបនេះម្ដងៗ ក៏ប៉ូលិសនៃរដ្ឋាភិបាលមេទុនបាញ់កម្មកររបួសនិងស្លាប់ជាច្រើននាក់ ប៉ុន្តែការរកចំណេញកប់ក្បាលនៃមេទុននាំឲ្យកម្មករមិនតយុទ្ធមិនបាន ពីព្រោះបើទ្រាំនៅស្ងៀមទៅក៏គង់តែអត់បាយដាច់ពោះស្លាប់ដដែល ។ រឿងនេះគ្មានព្រះអាទិទេពឯណាជួយបានទេ ។ មានតែការរៀបចំសេដ្ឋកិច្ចទេ ហើយមានតែការរៀបចំសេដ្ឋកិច្ចប៉ុណ្ណោះឯងទើបអាចនឹងសម្រេចបានលទ្ធផលល្អក្នុងរឿងនេះ។ ឯការរៀបចំសេដ្ឋកិច្ចនេះទៀត គឺថាមិនមែនគ្រាន់តែកែសម្រួលទម្រង់ទៅហើយគ្រប់គ្រាន់នោះទេ គឺត្រូវផ្លាស់មូលដ្ឋានឫសកែវរបស់

រាំងស្រួល ពេលគឺការបង្កើតផលត្រូវបំបាត់អាជីវកម្មនៃមនុស្សធ្វើដោយមនុស្ស ។

១-សមាគមបុព្វកាលៈ មនុស្សដើមរស់នៅជាមួយគ្នាជាក្រុម ៗ ក៏ដូចជានាកាលជំនាន់យើងនេះ កន្តីកិច្ចផលិតកម្មសម័យទំនើប ដើម្បីស្វែងរកជីវភាពខ្ពង់ខ្ពស់មនុស្សរស់នៅជាមួយគ្នាជាសង្គម ដែលសមាជិកបែងចែកការងារគ្នាធ្វើ នាសម័យបុព្វកាល មនុស្សប្រជុំគ្នាជាក្រុម បក្សសម្ពន្ធឬកុលសម្ពន្ធ ដើម្បីប្រមូលកម្លាំងការពារជីវិតតទល់នឹងការអត់ឃ្លាន នឹងសត្វសាហាវ ឬនឹងបាតុភូតធម្មជាតិដូចជា ជំនន់ទឹក ភ្លៀង ព្យុះ ។ល។ ការចិញ្ចឹមជីវិតនៃមនុស្សដើមប្រកបដោយបេះផ្លែឈើព្រៃ នឹងទៅរើសចាប់សត្វល្អិតតូច ៗ មានក្តាម ខ្យង គ្រំជាដើម ។ ឃើញថាការចិញ្ចឹមជីវិតរបៀបនេះមិនទៀងទាត់ទេ ។ ថ្ងៃនេះបេះបានផ្លែឈើច្រើន ឬចាប់បានក្តាមខ្យងច្រើន ថ្ងៃស្អែករកមិនបានក៏គ្មានអ្វីបំពេញក្រពះទៅ ។

ព្រោះតែលំបាកដូច្នេះហើយ បានជាមនុស្សដើមនៅជុំគ្នាជាក្រុមរួមសម្បាច់ៗ សមាជិកម្នាក់ៗ ចេញទៅរកអាហារបានមកយកទៅប្រគល់ឲ្យក្រុមទុកជាទ្រព្យរួម សម្រាប់សមូហភាព ។ សមាជិកណារកមិនបានឯព្រៃត្រឡប់មកក្រុមវិញ បានទទួលផលរួមពីសមូហភាព ដើម្បីចំអែតពោះបំបាត់ឃ្លាន ។ ក្រោយដែលគេចេះបង្កើតភ្លើងដោយសង្កៀតឈើនឹងឈើ, ឈើនឹងថ្ម ឬថ្មនឹងថ្ម, គេចេះចំអិនអាហារបរិភោគ ។ បំណោះនេះបានរុញការស្វែងរកអាហារដល់ពួកព្រានប្រម៉ាញ់ នឹងអ្នកនេសាទបណ្ដាលឲ្យគេចេះធ្វើធ្នូ នឹងប្រួញ ។ ដល់ត្រឹមនេះ មានចែកការងារគ្នាធ្វើម្ដងរវាងសមាជិកក្រុម ។ ការចែកការងារគ្នានេះបានធ្វើទៅតាមភេទ ៖ ប្រុសៗ មានកម្លាំងពលំខ្លាំងចេញទៅបាញ់ឬនេសាទ, ស្រីៗ ខ្សោយជាងចេញទៅបេះផ្លែឈើឬនៅចាំទីកន្លែង ។ ប៉ុន្តែទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ រហូតមកដល់នេះ សេដ្ឋកិច្ចនៃសមូហភាពថិតលើការយកពីធម្មជាតិ មិនលើការបង្កើតផលខ្លួនឯង

ទៀត ៗ ម៉្លោះហើយបើក្នុងព្រៃឬក្នុងបឹងជិតខាង វិនាសអស់សត្វ អស់ត្រីកាលណា សមូហភាពត្រូវតែចាកចោលទីកន្លែងចាស់ ហួតហែង ទៅរកនៅទីកន្លែងថ្មីសម្បូណ៌ផងវិញ ៗ ដូច្នេះ លក្ខខណ្ឌសម្បត្តិសេដ្ឋកិច្ចមិនអាចនាំឲ្យមនុស្សជំនាន់នោះ នឹកឃើញចង់បានកម្មសិទ្ធិឯកជនទេ ក្រៅអំពីកម្មសិទ្ធិចំពោះគ្រឿងប្រដាប់ប្រើប្រាស់ផ្ទាល់៖ ធ្នូ, ពូថៅ, លំពែង ៗ

៨– សង្គមទាសភាពៈ ក្នុងកាលសម័យដាំដំណាំនឹងចិញ្ចឹមសត្វ មានការផ្លាស់ប្តូរមួយសំខាន់ក្នុងសេដ្ឋកិច្ច ៗ សេដ្ឋកិច្ចលែងកើតពីការយកពីធម្មជាតិទៀតហើយសេដ្ឋកិច្ចបែរមកស្ថិតលើការបង្កើតផលវិញ ៗ គេទៅបាញ់ ឬទៅនេសាទមួយដងមួយយាមជាការកំសាន្តលំហែរ ឯការរកចិញ្ចឹមជីវិតមែន ៗ គឺដាំដំណាំនិងចិញ្ចឹមសត្វដែលគេផ្សាំងបាន ៗ នៅអឺរុបសត្វដែលគេផ្សាំងមុនគេបង្អស់ គឺឆ្កែ ៗ នៅដើម យុគថ្ម (គឺសម័យដែលគេប្រើប្រដាប់ធ្វើអំពីថ្មមានពូថៅនិងលំពែង) គេផ្សាំងបានគោ-ចៀមរួចជ្រូក ហើយនៅចុង

សម័យដដែលនេះគេផ្សាំងបានសេះ ។

ការដាំដំណាំនិងការចិញ្ចឹមសត្វនាំឲ្យមានការប្រែប្រួលមួយធំក្នុងសង្គម ។ ពីដើមគេទៅរកអាហារពីព្រៃពីបឹងទន្លេដែលមានស្រាប់ៗក្នុងធម្មជាតិ ។ ឥឡូវនេះគេចេះបង្កើតអាហារខ្លួនឯង ។ ការបង្កើតផលខ្លួនឯងដូច្នេះនាំឲ្យមនុស្សលែងខ្វល់បារម្ភនឹងអាហារ ។ ម្យ៉ាងទៀតសេដ្ឋកិច្ចបង្កើតផលខ្លួនឯងនេះ នាំឲ្យមនុស្សបាននៅស្ថិតថេរត្រង់នាទីកន្លែងណាមួយ ។ អ្នកដាំដំណាំមកតាំងផ្ទះសំបែងនៅទីវាលសម្បូណ៌ទៅដោយដីទំនេរមានជីជាតិ អ្នកចិញ្ចឹមសត្វតាំងលំនៅខ្លួននាដីងក្និដែលសម្បូណ៌ទៅដោយស្មៅនិងរុក្ខជាតិតូចៗ សំ-រាប់សត្វស៊ី ។ ការដាំដំណាំនិងចិញ្ចឹមសត្វនាំឲ្យបានផលលើសហួសពីការត្រូវការសម្រាប់ខ្លួនឯង ។ ចាប់ពីនេះទៅការរស់នៅនៃជនមួយរូបៗមិនចាំបាច់ពឹងពាក់ជាដាច់ខាតលើសមាជិកឯទៀតនៃក្រុមទេ គេរកបានសេសសល់សម្រាប់ទុកទៅថ្ងៃក្រោយទៀតផង ។ ហើយក៏ដូច្នោះហើយ ក៏កម្ម-

សិទ្ធិចាប់មានកំណើតឡើង ៗ ផលដែលមានសេសសល់គេទុកសម្រាប់ប្ដូរម្ដង ៗ គេយកផលដំណាំទៅប្ដូរនឹងសត្វដែលអ្នកឯទៀតចិញ្ចឹមឬផ្ទុយមកវិញគេយកទៅប្ដូរនឹងគ្រឿងឧបករណ៍ផ្សេង ៗ ដែលការរស់នៅនឹងដំហរមួយកន្លែងអនុ-គ្រោះឲ្យធ្វើបានដើម្បីសម្រួលជីវភាព ដូចជាចង្ក្រានឆ្នាំងក្អម ចាន កាំបិត ពូថៅជាដើមៗ ចំនិញលក់ដូរក៏កើតមានឡើងជាលំដាប់ដែរ ៗ ការបង្កើតផលនេះប្រមូលទ្រព្យសម្បត្តិទៅនៅតែលើដៃពួកមេ ពួកនាយ ដែលកាន់តែលោភឡើង ៗ ៗ ហេតុដែលបង្កើតផលទៅហើយបាន។ ផលច្រើនយកមកទុកធ្វើជាទ្រព្យសម្បត្តិ, នាំឲ្យមេៗចង់បានមនុស្សមកធ្វើការឲ្យខ្លួនៗ ដូច្នេះហើយពួកមេៗនាំបង្កបង្កើតសង្គ្រាមរវាងកុលសម្ពន្ធដែលមានជំនឿផ្សេងៗអំពីគ្នា ៗ ម្ដងនេះឈ្លើយសង្គ្រាម គេលែងសម្លាប់ចោលដូចពីមុនៗទៀតហើយ គេយកឈ្លើយសង្គ្រាមមកធ្វើជាបាវព្រាវសម្រាប់ធ្វើការ កាប់គាស់ដីដាំដំណាំយកផលសម្រាប់គេវិញ ៗ សង្គមទាសភាពក៏ចាប់កំណើតឡើង ៗ

ដើម្បីបង្ខំឲ្យពួកទាសាធ្វើការកុំឲ្យខឹងនឹងម្ចាស់ចៅហ្វាយ គេក៏ចាត់តាំងឲ្យមានអង្គការសំរាប់បង្ក្រាប ដោយកម្លាំងនូវពួកទាសាដែលបះបោរមិនព្រមធ្វើការ នេះគឺកំណើតនៃរដ្ឋ ។ ហេតុដូច្នេះសង្គមដែលមានរដ្ឋគ្រប់គ្រងដំបូងបង្អស់ គឺសង្គមទាសភាព ។

រដ្ឋស្ថិតក្រោមអំណាចមនុស្សម្នាក់គឺះអធិរាជដែលប្រមូលផ្ដុំក្នុងដៃរបស់ខ្លួន នូវអំណាចទាំងបីពោលគឺ នីតិប្រតិបត្តិ នីតិបញ្ញត្តិ, និងអំណាចតុលាការ ។ នីតិបញ្ញត្តិ និងអំណាចតុលាការគ្មានអង្គការរៀបរយជាស្ថាពរទេ ។ អំណាចនៃនីតិប្រតិបត្តិគ្របសង្កត់ទាំងអស់ ដោយកម្លាំងអាវុធនិងកងទ័ពទិញដោយទឹកប្រាក់ ឥតមានឧត្តមគតិទាល់តែសោះឡើយ ។

ក្នុងកិច្ចផលិតកម្ម ការទាក់ទងរវាងមនុស្សគឺម្ចាស់ និងបាវព្រាវ ។ ម្ចាស់មានទាំងអស់ ផ្ទះសម្បែង, ស្រែចំការ, គោក្របី;ប្រដាប់ប្រដាប្រើប្រាស ។ល។ បាវគ្មានអ្វីទាល់តែសោះក្រៅអំពីកម្លាំងកាយសម្រាប់ធ្វើការឲ្យម្ចាស់ ។ ជីវិតបាវ

ម្ចាស់ទុកដាក់តាមទំនើងចិត្ត នឹងសម្លាប់ពេលថ្ងៃណាក៏បាន រូបកាយគេលក់ដូរផ្ទេរពីម្ចាស់មួយទៅម្ចាស់មួយ ដូចគោក្របីដែរ ។ សាច់ឈាមគេឥតមានគ្រាប្រណី តែធ្វើការមិនពេញចិត្តគេ ។ វាយដំប្រាំធាក់បង្ខំឲ្យប្រឹងធ្វើឲ្យបានផលច្រើនដល់គេ ។ អាស្រ័យការពាក់ទងរវាងមនុស្ស ក្នុងកិច្ចផលិតកម្មដូច្នេះហើយ បានជាការពលកម្មគេទុកជារបរថោកទាបជាទីបំផុត មានតែមនុស្សខ្ញុំកំដរគេទេ ទើបធ្វើការពលកម្ម។ ក៏អាស្រ័យការពាក់ទងរវាងមនុស្សក្នុងកិច្ចផលិតកម្មដូច្នេះឯងដែរ បានជាសេដ្ឋកិច្ចពុំបានជឿនចំរើនទៅមុខសោះ ដោយហ្វូងសត្វដែលមានរូបកាយជាមនុស្ស គ្មានទឹកនាបចង់ស្រឡាញ់ការងារបន្តិចណាសោះឡើយ ធ្វើការព្រោះតែគេបង្ខំឲ្យធ្វើ ផលនៃកម្លាំងកាយខ្លួនបានទៅនៅតែលើដៃគេ, ធ្វើការមិនដឹងជាបានអ្វី បានតែសេចក្តីក្តៅក្រហាយឈឺចាប់ពិបាកវេទនា ។

ចំណែកឯពួកអ្នកម្ចាស់វិញសោត សប្បាយពេញចិត្ត

ទាំងមានមនុស្សផាន់ថោកធ្វើការបំរើផ្តល់ប្រយោជន៍ឲ្យខ្លួនដោយឥតបង់ខាតថ្លៃឈ្នួល គ្រាន់តែឲ្យស៊ីឲ្យរស់ ៗ ទៅបានហើយ គិតតែពីក្រេបជញ្ជក់សណ្ឋានភាពនេះ ដោយរីករាយសប្បាយគ្មានស្កាល់ទីបំផុត ឥតមានមមៃគិតរកមធ្យោបាយជម្រុញសេដ្ឋកិច្ចឲ្យបានចំរើនឡើយ គិតតែបង្កើតបង្កើនកម្លាំងទ័ពទាហានសម្រាប់ថែរក្សាទុកនូវសណ្ឋានភាពនេះ ទាំងសម្រាប់ធ្វើសង្គ្រាមចាប់បង់មនុស្សជាតិដទៃមកធ្វើជាបាវព្រាវ សម្រាប់ប្រើប្រាស់ខ្លួនឯងឬសម្រាប់លក់ដូរឯម្សារ ដែលសម្រាប់លក់ទាសាដែលមានសម្បូណ៌នៅស្រុក ក្រេច រ៉ូម៉ាំង អាមេរិកកាំងជាដើម ៗ

ហេតុដែលពួកទាសារង់ទុក្ខវេទនា ឥតបីប្រៀបដូច្នេះ នាំឲ្យពួកនេះបះបោរជាច្រើនលើក ច្រើនគ្រាដើម្បីបម្រះឲ្យរួចខ្លួនពីទឹមនៃការជិះជាន់ ៗ ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃទាសភាពមានការបះបោរធំ១បីដងដែលគេឲ្យឈ្មោះថា «សង្គ្រាមនៃពួកទាសា» គឺសង្គ្រាមដែលជនរ៉ូម៉ាំង (ស្រុករ៉ូម៉ាំងជាស្រុកមួយធំក្រៃជាងគេ

ក្នុងសម័យនៃទាសភាព)បានធ្វើដើម្បីបង្ក្រាបពួកទាសាបះបោរ សង្គ្រាមទីមួយកើតនៅឆ្នាំ១៣៥ មុនគ្រិស្តសករាជ (២០៩០ ឆ្នាំកន្លងមកហើយ) សង្គ្រាមទី២ កើតនៅឆ្នាំ ១០៥ មុន គ.ស. សង្គ្រាមទី៣ កើតនៅឆ្នាំ៧៣ គ.ស ។ នៅស្រុកប្រទេសា ឯទៀតៗក៏មានការបះបោរដូច្នេះដែរ ។ ការបះបោរម្តងៗធ្វើអស់កំឡុង២ឬ៣ឆ្នាំក៏ពិតមែនហើយ ប៉ុន្តែវាគ្មានបានសម្រេចលទ្ធផលល្អដល់ពួកទាសាឡើយ ពីព្រោះលក្ខខណ្ឌសម្បត្តិសេដ្ឋកិច្ចសម័យនោះគ្មានអនុគ្រោះដល់ ។ ទាល់តែមកដល់សតវត្សទី១៩ ទើបទាសភាពបាត់បង់ទៅក្នុងលោក៖ នៅរុស្ស៊ីក្នុងកាលនៃនិកូឡាស៍ទីមួយ (១៨២៥ -១៨៥៥) នៅប្រទេសឥណ្ឌៀអាណានិគមអង់គ្លេសឆ្នាំ ១៨៣៣ នៅបណ្តាប្រទេសអាណានិគមបារាំង ឆ្នាំ ១៨៤៨ នៅសហរដ្ឋអាមេរិក ឆ្នាំ ១៨៦៥ នៅប្រេស៊ីល ឆ្នាំ១៨៨៨ ។ នៅប្រទេសខ្មែរយើង គេបំបាត់ទាសភាពឆ្នាំ១៨៨៤ គឺជាក្រោយដែលអាណានិគមនិយមបារាំងចូលមកជិះជាន់ប្រទេសយើង (១៨៦៣) ។

ព្រលឹងខ្មែរ

កំឡុងយុគកណ្តាល(៣៩៥-១៤៥៣)នៅបណ្តាប្រទេស ដែលមានសេដ្ឋកិច្ចជឿនលឿន ដូចជានៅបណ្តាប្រទេសជុំវិញសមុទ្រ «មេឌីទែរ៉ាណេ»ដែលអនុគ្រោះការពង្រីកជំនួញរវាងប្រទេសតាមផ្លូវទឹកទាសភាពក៏បានវិនាសទៅជាបណ្តើរៗទៅហើយ ហេតុដែលនាំបំបាត់ទាសភាពគឺ របបទាសភាពមិនបានចំរើនដល់កិច្ចផលិតកម្ម ដែលបានរីកដល់ការបង្កើតផលដោយកម្មន្តសាល និងសហកម្មតូចៗទៅហើយៗ សភាពនៃសេដ្ឋកិច្ចបែបនេះជាផ្ទុយនឹងរបបទាសភាពៗ សង្គ្រាមបំបាត់របបទាសភាពរវាងម្ចាស់ដីខាងជើងនិងម្ចាស់ដីខាងត្បូងនៅស្រុកអាមេរិកក្នុងឆ្នាំ ១៨៦១ គ្មានបុព្វហេតុអ្វីក្រៅពីសភាពការណ៍នេះទេ ពីព្រោះផ្លូវនេះគេត្រូវការមនុស្សមានស្មារតីទទួលខុសត្រូវព្រមទាំងមានចំណេះវិជ្ជាខ្លះផង ទើបធ្វើការបានលទ្ធផលល្អ ៗ ឯពួកទាសាទាសីខ្វះលក្ខណសម្បត្តិទាំងអស់នេះទាំងស្រុង ពីបាកនឹងប្រើការក្នុងរោងកម្មន្ត

សាល នំផ្ទះសព្វហាក់ម្ហូណាស់ ។ ចំណែកកូនផែកកស-កម្មក៏ទៀតដែរ ប្រើតាសា-តាសីមិនបានចំពោះនោះ ។ គ្មានប្រយោជន៍អ្វីអាចជម្រុញឲ្យអ្នកធ្វើការទាំងនេះខំប្រឹងប្រែងនោះ ក្រៅពីដំបងព្រនង់ ពីព្រោះផលធ្វើបានទាំងប៉ុន្មានធ្លាក់ទៅលើដៃម្ចាស់ទាំងអស់ ។ ម្ល៉ោះហើយកូនការគស៊ីនៃពួកតាសា-តាសី ដើម្បីដោះខ្លួនធ្វើជាអ្នកជា ពួកម្ចាស់ក៏យល់ព្រមបណ្ដោយឲ្យបំបាត់តាសភាព ។ ប៉ុន្តែតាសាតាសីរូបបានតែសំបកខ្លួនទេ ដីស្រែសំបុកសម្បត្តិទាំងអស់នៅលើដៃម្ចាស់ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះគេបង្ខំឲ្យតាសា-តាសី ធ្វើការឲ្យគេដើម្បីលោះខ្លួនទៀតផង ។

ដូច្នេះការជិះជាន់ជញ្ជក់ឈាមអ្នកធ្វើការនៅដីដែលគ្រាន់តែបាត់ឈ្មោះថាតាសា - តាសីតែប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីយកឈ្មោះជាបាវខ្ញុំកំដរវិញ ។ សង្គមថ្មីនេះគឺសង្គមសក្តិភូមិ ។

៣- សង្គមសក្តិភូមិ–; យើងបានឃើញលក្ខ

ខណ្ឌ ដែលមានអនុគ្រោះដល់ការបំបាត់ទាសភាព, ពោលគឺម្យ៉ាងសេចក្ដីទុក្ខវេទនា នៃពួកទាសា-ទាសី លំបាកឥតឧបមាត្រាតែពួកនេះទ្រាំទ្របែបនៃសង្គមទាសភាពពុំបាន - ម្យ៉ាងទៀតពាណិជ្ជកម្មក្នុងយុគកណ្ដាលដែលកាន់តែរីកទូ - លាយឡើងរវាងប្រទេស នាំឲ្យត្រូវការផលិតផលកាន់តែច្រើនឡើងសម្រាប់ផ្សារលក់ដូរ រីឯលក្ខន្តិកនៃពួកទាសា-ទាសីដែលជាអ្នកបង្កើតផល គ្មានអនុគ្រោះសោះដល់កិច្ចបំពេញផ្សារលក់ដូរនេះ ៗ ក៏ដូច្នេះហើយការតស៊ូនៃពួកទាសាទាសីដើម្បីរំដោះខ្លួនឲ្យរួចជាអ្នកជាបានសម្រេចឡើង ៗ ការតស៊ូនេះដែលមានអ្នកបំរើនជួយឧបត្ថម្ភខល់ទីនពួកអ្នក - ម្ចាស់អភិរក្ស (អ្នកថែរក្សារបបចាស់) មិនមែនបានសម្រេចដោយឥតលះបង់អាយុជីវិតសាច់ឈាមក៏ទេដែរ ៗ

សង្គមថ្មីដែលមកផ្លាស់សង្គមទាសភាពចាស់គឺសង្គមសក្តិភូមិដែលមានលទ្ធិអធិរាជដែលជារបបគ្រប់គ្រង ៗ ស្ដេចជាប្រមុខរដ្ឋប្រកបទៅដោយសម្បូណ៌ាញ្ញាសិទ្ធិពេជ បន្ទាប់

មកមានជាន់សក្តិ ភូមិដែលជាម្ចាស់នៃដែនដីធំ ៗ ហើយដែលមានអំណាចដូចស្តេចគ្រងរដ្ឋដែនដីរបស់ខ្លួន ពោលគឺមានច្បាប់ មានតុលាការ មានពន្ធអាករ ដោយខ្លួន ៗ គ្រងដែនដីនិមួយ ៗ ដោយឡែក ៗ

ដោយហេតុថាទាសភាពត្រូវបានរំលាយទៅ ហើយមានមនុស្សកាន់តែច្រើនឡើងបានរំដោះខ្លួនពីខ្ញុំកំដរ គេមកធ្វើជាអ្នកជា ៗ អាស្រ័យហេតុនេះកម្មន្តសាលនិងសហកម្មតូចតាចដើម្បីបង្កើតគ្រឿងឧបភោគបរិភោគ និងគ្រឿងប្រដាប់ប្រដាប្រើប្រាស់ល្អម ៗ ដែលត្រូវការមនុស្សចំនួនច្រើនមកធ្វើជាកម្មករស៊ីថ្លៃឈ្នួល ក៏កាន់តែរីកធំឡើង ៗ ជាលំដាប់ ៗ ក៏ប៉ុន្តែទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ គេមិនទាន់មានសេរីភាពបរិបូណ៌ទៅក្នុងរបរកស៊ីផ្សេង ៗ ៗ ត្រូវមានច្បាប់ទម្លាប់អនុញ្ញាត និងបំពេញលក្ខណសម្បត្តិច្រើនជាន់ច្រើនថ្នាក់ ទើបធ្វើរបរកស៊ីណាមួយបាន ៗ របបនេះមានឡើង ដើម្បីនឹងធ្វើអនុគ្រោះដល់ជនដែលមានទ្រព្យ មានរបរកស៊ីរួចទៅហើយ ៗ ទប់មា

បីដូចជាដំណើរការនៃកាត់កាត់កាត់ទុកសម្រាប់តែអភិជន (ជនដែលមានពូជអំបូរខ្ពង់ខ្ពស់) យ៉ាងណាមិញ មុខរបររកស៊ីក៏ទុកសម្រាប់ជនពួកខ្លះដូចោះដែរ ។ ម្ល៉ោះហើយអ្នកដែលរួចខ្លួនបានជាអ្នកជា គឺនៅទំនេរឥតការធ្វើ កាន់តែច្រើនឡើងៗ ។ ម្យ៉ាងទៀតផលិតផលដែលបង្កើតបានមកហើយ រកផ្សារលក់ដូរធំទូលំទូលាយពុំបាន ទាស់មកអំពីមានពន្ធគយ អាករមាននៅគ្រប់ដំបន់ដែនដី គ្រប់ខេត្តដោយឡែក ៗ នឹងធ្វើជំនួញទៅប្រទេសក្រៅក៏ជួបប្រទះនឹងឧបសគ្គច្រើនណាស់ដែរ កងការដឹកនាំកាត់ខេត្តដែលមានគយដោយខ្លួន ៗ ក្ដី កងការសុំច្បាប់អនុញ្ញាតក្ដី ។ល។ សំបកសេដ្ឋកិច្ចបន្ទៀតចន្លល់បែបនេះមិនអាចទឹងគ្របគ្រងសោបកម្លាំងសេដ្ឋកិច្ច ដែលកាន់តែរីកធំឡើង ៗ បានឡើយ ចាំតែដល់ពេលនឹងផ្ទុះបែកខ្ចាយចេញ ។ នៅវៀងប្រទេសអ្នកប្រាជ្ញ (ដូចជា ហ្សង់ ហ្សាក់ រូស្សូនៅប្រទេសបារាំង) ចំគាត់តែងទ្រឹស្ដីរកមធ្យោបាយដោះស្រាយបញ្ហាសង្គមស្រុកស្មាញតាមយោបល់របស់ខ្លួន ។ តាំងអស់គ្នា

តាមការរបបគ្រប់គ្រងដោយលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ។

មិនយូរប៉ុន្មាន ការរលំរបបចាស់បង្អៀតបង្អល់ត្រូវតែបានធ្វើឡើងជាការចាំបាច់ ដើម្បីនឹងបង្កើតរបបថ្មី បើកផ្លូវឲ្យសេដ្ឋកិច្ចអាចធ្វើដំណើរចំរើនទៅមុខទៀតបាន ។ ហើយបដិវត្តន៍ក៏កើតមានឡើង ។ គឺជាបដិវត្តន៍ធនិកបើកផ្លូវយ៉ាងធំឲ្យមូលធន (ដើមទុន) ដើរទៅមុខ ។ របបថ្មីដែលមកផ្លាស់ជំនួសរបបសក្តិភូមិផុតសម័យគឺរបបមូលធនិយម ។

៤ – សង្គមមូលធនិយម –· ដូចយើងបានឃើញមករបបនេះ ត្រូវការធំបំផុតជាងគេនូវសេរីភាពខាងកិច្ចអាជីវកម្មនៃមូលធន ដើម្បីបង្កើតផលឥតមានព្រំដែន នឹងសេរីភាពក្នុងការលក់ដូរផលិតផលឥតឧបសគ្គធំដ៏ត្រឹមត្រូវ ។ ដើម្បីនឹងអនុវត្តនូវសេរីភាពនេះបាន បុគ្គលត្រូវមានសិទ្ធិផ្សេង ៗ គ្រប់គ្រាន់ ត្រូវមានសមភាពរវាងមនុស្ស ។ ដូច្នេះហើយអ្នកបដិវត្តន៍ដែលមានជ័យជំនះ ក៏ចាប់ប្រកាសនូវគោលការណ៍

មួយបក្រោមដែលគេទុកជាការចាំបាច់សម្រាប់សង្គមថ្មី៖

សមភាពនយោបាយ និងសង្គមកិច្ចរវាងពលរដ្ឋទាំងអស់; គោរពនូវកម្មសិទ្ធិ; អធិបតេយ្យភាពនៃប្រជាជាតិ; សិទ្ធិនៃពលរដ្ឋទាំងអស់ដើម្បីកាន់ដំណែងរាជការសាធារណ: កាតព្វកិច្ចបង្ខំឲ្យរាល់បុគ្គលគោរពច្បាប់ដែលជាធន្នុះរួមទៅ ; គោរពមតិនិងជំនឿផ្សេងៗ; សេរីភាពក្នុងការនិយាយ និងផ្សាយ; ពន្ធអាករដោយយុត្តិធម៌ទទួលបង់ដោយស្ម័គ្រចិត្ត ។ ដើម្បីនិងអនុវត្តគោលការណ៍ទាំងនេះ គេរំលាយអភិជនភាព របបសក្តិភូមិ អគ្គការ និងឋានន្តរៈទាំងឡាយណាដែលប៉ះពាល់ដល់សេរីភាព និងសមភាពនៃសិទ្ធិរវាងមនុស្ស ។

នេះហើយដែលហៅថា លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ។ លទ្ធិនេះចាប់កំណើតក្នុងសង្គមមូលធននិយម ។

X
X X

អ្វីជាលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ?

ហេតុដូច្នេះលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យបានបង្កើតឡើង ដោយបណ្ដា

កម្លាំងបង្កើតផលដែលទ្រាំទ្ររបបសេដ្ឋកិច្ចចាស់ បង្អៀតបង្អល់ពុំបានរំកិលកើត កម្មកររស់នៅដោយលំបាកវេទនា ទទួលរងនូវការធ្វើអយុត្តិធម៌មួយពាន់មួយដំពូក ផងដែរក្នុងសង្គមតក្នុងការធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ក្នុងការបង្កើតផលដោយកម្មន្តសាលធំធំ និងសហ្វាហកម្ម ។ ជនទាំងពីរប្រភេទនេះរួមគ្នាបានជាភាគច្រើន ក្នុងប្រទេសក្រោកឡើង តយុទ្ធទល់នឹងអ្នកជិះជាន់សង្កត់សង្កិនសក្តិភូមិ ដើម្បីរំលាយលទ្ធិចាស់ របបចាស់ តាំងបង្កើតលទ្ធិថ្មី របបថ្មី ។ ក្នុងការតយុទ្ធនេះ ការដឹកនាំធ្លាក់ក្នុងដៃនៃពួកធនិក ព្រោះពួកនេះមានកម្លាំងអាវុធគ្រប់គ្រាន់ បំណែកឯកសិករ និងកម្មករមានតែខ្នងហាំធ្វើតាមគេ ។ ព្រោះហេតុដូច្នោះហើយបានជារបបថ្មី លទ្ធិថ្មី គឺរបបមូលធននិយម និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនុះឯង ។

«ប្រជា» ប្រែថារាស្ត្រទូទៅ «អធិបតេយ្យ» ប្រែថាមានអំណាចជាធំ ។ ពាក្យទាំងពីរមាត់នេះផ្សំគ្នាទៅបានជា ពាក្យ «ប្រជាធិបតេយ្យ» ប្រែថា រាស្ត្រមានអំណាចជាធំ ។

ដើម្បីនឹងអនុវត្តតាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនេះឲ្យបានត្រឹមត្រូវ គេបានចាត់តាំងបង្កើតអង្គការសំខាន់ ៣ ដូចយើងតាំងអស់គ្នាបានដឹងស្រាប់គឺៈ រដ្ឋសភា (នីតិបញ្ញត្តិ) គណៈរដ្ឋមន្ត្រី (នីតិប្រតិបត្តិ) និងសាលាតុលាការជាន់ខ្ពស់ (អំណាចតុលាការ) ។ អំណាចសមត្ថភាព និងសកម្មភាពនៃអង្គការកំពូលតាំងបីនេះត្រូវប្រតិបត្តិឡើង ឲ្យស្របតាមគោលការណ៍នៃការកាត់បែកដាច់អំណាចពីគ្នា ដើម្បីនឹងជៀសវាងអំពើរលោភ ដែលអាចនឹងមានឡើង បើអំណាចតាំងអស់ (អំណាចតាំងបី) មាននៅក្នុងដៃបុគ្គលតែម្នាក់ ឬអង្គការតែមួយ ។ ដូច្នេះអង្គការតាំងបីនេះប្រតិបត្តិការជាឯកច្ឆានពីគ្នា មានសិទ្ធិអំណាចលើគ្នាទៅវិញទៅមកយ៉ាងណា ទាល់តែមានតុល្យភាពទប់កុំឲ្យមានការរំលោភខ្លាំង ៗ ទៅរួច ។ យើងមិនដេញដោលឲ្យវែងឆ្ងាយទៅទៀតទេ ត្រង់ចំណុចយុត្តិធម្មសាស្ត្រ នៃបញ្ហាលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនេះ ។ យើងបែរមកមើលចំណុចនយោបាយវិញ ក៏គង់តែត្រឹមនាទីណា ដែល

យើងត្រូវចាំត្រូវដឹងប៉ុណ្ណោះដែរអំពីរឿងនេះ ។

លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យត្រូវស្ថិតនៅលើគោលការណ៍ណាខ្លះ? យើងឃើញមានគោលការសំខាន់បី គឺសេរីភាព, សមភាពនិងយុត្តិធម៌ ។ ប៉ុន្តែគង់របបមូលធនិយមចូលដែលមកផ្លាស់របបសក្តិភូមិចាស់ គោលការណ៍បីនេះមានន័យបានសេចក្តីជាដូចម្តេចខ្លះ?

ក–សេរីភាព.–ដើមឡើយ សេរីភាព,សមភាពនិងយុត្តិធម៌បានផ្តល់ឲ្យប្រជាជនគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ មានកសិករកម្មករជាដើម ដែលទើបតែនឹងបំរះខ្លួនរួចពីការជិះជាន់នៃជនសក្តិភូមិអធិរាជ ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ សេរីភាពសមភាពនិងយុត្តិធម៌ សម្រាប់ប្រជាជនគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ មានតែកង់ក្បួនតម្រាច្បាប់ តាមហេតុការណ៍ជាក់ស្តែងជនទុគ៌តខ្សត់ខ្សោយ ពុំអាចទទួលអំណាយផលនៃវត្ថុមានតម្លៃទាំងនេះទេ ។ យ៉ាងណាមិញ គឺថាដូចេះ៖ ឧបមាថាម្នាក់ៗ មានសេរីភាពកង់ការនិយាយស្តី និងបោះពុម្ពផ្សាយនូវយោបល់ថ្មី

មតិរបស់ខ្លួន ៗ ដើម្បីនឹងប្រតិបត្តិសេរីភាពនេះបាន សាមីខ្លួនត្រូវមានមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ ទាំងខាងសម្ភារៈទាំងខាងចំរេះវិជ្ជា ៗ ម្ល៉ោះហើយកសិករនិងកម្មករ ដែលរស់នៅក្រីក្រលំបាកល្ងង់ខ្លៅ តាំងតែពីក្រោមការជិះជាន់នៃពួកសក្តិភូមិមក ពុំអាចបំពេញបំណងខ្លួនបានឡើយ ៗ ជនធនិកដែលមានមធ្យោបាយបរិបូណ៌ ត្រេកត្រអាលនឹងហេតុការណ៍ដែលមានដូចនេះណាស់ ៗ គេខំរក្សាភាពនេះដោយប្រណែនទុកអត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់តែជាន់ថ្នាក់គេ ៗ គេជាអ្នកកាន់កាប់កិច្ចការរដ្ឋ គេគ្មានគិតការពង្រីកការសិក្សា គេគ្មានយកចិត្តទុកដាក់ខំសម្រួលការសិក្សា ធ្វើយ៉ាងណាឲ្យជនទុគ៌តខ្សត់ខ្សោយ បានក្រេបរសជាតិនៃចំណេះវិជ្ជាទេ គេទុកឲ្យល្ងង់ខ្លៅ ដើម្បីស្រួលជួលបានះថោក យកមកប្រើប្រាស់ដូចសត្វធាតុក្នុងកម្មន្តសាល ឧស្សាហកម្មរបស់គេ ៗ បើមានអនុគ្រោះឲ្យរៀនដឹងបន្តិចបន្តួច ក៏គ្រាន់តែសំរាប់ឲ្យឯងវក់បុណ្យវក់សក្តិជិះជាន់គ្នាឯង បំរើប្រយោជន៍គេតែ

ប៉ុណ្ណោះ ។ ចំពោះសេរីភាពក្នុងការជំនឿ ក៏មិនខុសគ្នាប៉ុន្មានដែរ ។ អ្នកទុគ៌តខ្សត់ខ្សោយគ្មានសេរីភាពក្នុងការជំនឿទេ ឬក៏មានដែរតែសេរីភាពនោះត្រូវការរិតត្បិត ។ ការជិះជាន់នៅសេរីភាពខាងជំនឿអាចធ្វើទៅបានដោយផ្លូវពីរ ៖ ផ្លូវសង្គមកិច្ចនិងផ្លូវនយោបាយដោយកម្លាំង ។ តាមផ្លូវសង្គមកិច្ចគេបាត់តាំងអង្គការសាកលដែលបានទទួលការឧបត្ថម្ភសព្វបែបសព្វយ៉ាងពីបក្សពួកគេជាន់ថ្នាក់គេ ដើម្បីផ្សាយលទ្ធិគេជំនឿគេគ្របសង្កត់លើលទ្ធិ លើជំនឿឯទៀត ៗ ដែលផ្ទុយនឹងប្រយោជន៍គេ ។ ម៉្លោះហើយអ្នកដែលខ្វះមធ្យោបាយនឹងធ្វើដូចគេ ក៏បានឃើញលទ្ធិខ្លួនជំនឿខ្លួនស្វិតទៅ ៗ រួញទៅៗ រហូតដល់សាបសូន្យក៏មាន បើសិនណាជាលទ្ធិនោះ ឬជំនឿនោះគ្មានអនាគតពោលគឺគ្មានឬសកែវ គ្មានមូលដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រ ។ ឧទាហរណ៍ ដូចជាគ្រិស្តសាសនានឹងជំនឿ ឬសាសនាតូចតាចឯទៀត ៗ ។

តាមផ្លូវនយោបាយដោយកម្លាំង ត្រង់នេះរដ្ឋចូលមក

កុនធាកតែម្តង ៗ ដូចជានៅសហរដ្ឋអាមេរិក ប្រជាជនអាមេរិកកាំងគ្មានសេរីភាពនឹងជឿលទ្ធិកុម្មុយនិស្តទេ ៗ ជនណាដែលពួកការ « ម៉ាក់ការទីស្ត ,, អាមេរិកកាំង សង្ស័យថាជាកុម្មុយនិស្តហើយ ជននោះត្រូវទទួលទណ្ឌកម្ម ៗ នៅអឺរ៉ុបដូចជានៅប្រទេសអង់គ្លេស ឬប្រទេសបារាំងជាដើម គេអនុញ្ញាតិឲ្យមានគណៈបក្សកុម្មុយនិស្ត ប៉ុន្តែពួកការរកកៀងរកហេតុទោទប្រកាន់សព្វបែបសព្វយ៉ាងដើម្បីកត់ត្បាតលទ្ធិកុម្មុយនិស្ត ៗ អេ! សេរីភាពក្នុងការជំនឿនិងសេរីភាពក្នុងការនិយាយស្តីបោះពុម្ពផ្សាយជាសេរីភាពសំខាន់បំផុត ក្នុងរបបប្រជាធិបតេយ្យ ហេតុដូច្នេះហើយបានជាហៅសេរីភាពខាងលើនេះថា «សេរីភាពប្រជាធិបតេយ្យ» ៗ

ដូច្នេះបើប្រសិនណាខ្វះសេរីភាពខាងជំនឿ ឬសេរីភាពខាងបោះពុម្ពផ្សាយគេមិនអាចសន្មតថាមានលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យបានជាដាច់ខាត ៗ ព្រោះហេតុនេះហើយទើបប្រជាជនត្រូវដំកល់ទុកជាករណីយកិច្ចប្រសើរជាងទៅទៀត ត្រូវដំកល់ទុក

ជាភាគតូចផ្ទាល់ខ្លួននៅក្នុងការពារយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ នៃសេរីភាពទាំងពីរខាងលើនេះ (សេរីភាពខាងជំនឿនិងសេរីភាពខាងនិយាយស្តីបោះពុម្ពផ្សាយ) បើប្រជាជននោះស្រឡាញ់ចង់បានលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យពិត ៗ ។

ដរាបណាមានការបំពារលោភលើសេរីភាពប្រជាធិបតេយ្យ ដរាបនោះត្រូវតែមានការតស៊ូតវ៉ាប្រឆាំងទល់មកវិញ ។

១.៤ សមភាព: លក្ខណៈចារិកនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យមួយទៀតគឺសមភាព ។ ចំពោះសមភាពនេះប្រជាជនត្រូវយល់ដូចម្តេចខ្លះ? គំនិតមួយដំបូង គឺសមភាពរវាងភេទទាំងពីរៈ សមភាពរវាងភេទបុរសនិងភេទស្ត្រី ។ បានសេចក្តីថាៈ បើបុរសមានសិទ្ធិនិងធ្វើអ្វីបាន ត្រូវតែបើកសិទ្ធិឲ្យស្ត្រីធ្វើដូចគ្នាបានដែរ ។ ឧទាហរណ៍ៈ ស្ត្រីត្រូវមានសិទ្ធិដូចបុរសនិងការតំណែង~~សាធារណ~~ក្នុងការតាំងពីនិយោជិតធម្មតារហូតដល់រដ្ឋមន្ត្រី ស្ត្រីមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ ឬឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនតំណាងរាស្ត្រដូចបុរស ។ល។ សព្វថ្ងៃនេះ នៅ

គ្រប់អារ្យប្រទេសនានាគេមិនជំទាស់នឹងសមភាព រវាងគេទៀតទេ ។ ប៉ុន្តែនៅមានសមភាពរវាងមនុស្សលោកមួយយ៉ាងទៀត ដែលនៅមានអ្នកទ្រឹស្តីក្នុងប្រទេសខ្លះមិនទាន់ព្រមទទួលស្គាល់នៅឡើយ គឺសមភាពរវាងសាសន៍ ។ គេនៅប្រកាន់ថាសាសន៍នេះជាសាសន៍ខ្ពង់ខ្ពស់ សាសន៍នោះជាសាសន៍ថោកទាប ដូចជាថាសាសន៍ស្បែកសជាសាសន៍ថ្លៃថ្នូរ ចុះបន្ទាប់មកមានសាសន៍ស្បែកលឿង រួចស្រទាប់ក្រោមបង្អស់មានសាសន៍កំសត់ស្បែកខ្មៅ ដែលគេទុកជាសាសន៍ខ្ញុំកំដរគេ ។

យើងគ្មានបំណងនឹងពិនិត្យទ្រឹស្តីសាសន៍និយមទេ វាទូលាយហួសគ្រប់ខណ្ឌនៃឯកសារយើង ។ យើងគ្រាន់តែសូមរំឭកថាៈ សាសន៍និយមគឺជាលទ្ធិមួយដែរ បើដូច្នេះដើម្បីនឹងយល់លទ្ធិសាសន៍និយមនេះ យើងត្រូវពិនិត្យវាក្នុងរង្វង់នៃសេដ្ឋកិច្ច ឫសកែវវាដុះក្នុងដីជាតិនៃកិច្ចផលិតកម្ម ។

ឥឡូវនេះយើងត្រឡប់មកមើលសមភាពវិញ ។ យើងដឹង

បានជាសមភាពដែលត្រូវមានដំបូងបង្អស់ក្នុងប្រជាជាតិនីមួយៗ គឺសមភាពរវាងភេទប្រុសនឹងភេទស្រី ។ រួចហើយមានសិទ្ធមួយទៀតៈ សមភាពត្រូវមានក្នុងនាទីណាខ្លះ ហើយក្នុងនាទីនីមួយៗសមភាពស្ថិតនៅលើអ្វី? យើងឃើញមាននាទីពីរ៖ នយោបាយនឹងសង្គមកិច្ច ។ តាមន័យនយោបាយសមភាពស្ថិតនៅលើសិទ្ធិនៃមនុស្ស ។ ក្នុងរបបប្រជាធិបតេយ្យដែលយើងកំពង់តែពិនិត្យនេះ យើងឃើញមានសិទ្ធិសំខាន់ៗបី ៖

១– សិទ្ធិនៃពលរដ្ឋម្នាក់ៗ ដើម្បីកាន់តំណែងការសាធារណៈ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យគ្មានផ្អែកលើអ្វីក្រៅអំពីគតិទេះវៀង នឹងសមត្ថភាព នៃសាមីខ្លួនទេ ក្នុងការរើសយកអ្នកកាន់តំណែងការ ៗ ការប្រកាន់ប្រុសឬស្រី ការយោគយល់មុខឬមិត្រភក្តិ ការប្រកាន់បក្សពួកទើបប្រគល់តំណែងការឲ្យមិនស្របនឹងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដល់តិចណាសោះ ៗ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ការរើសអើងដូច្នេះ នាំតែបំបែកប្រជាជាតិជាបក្សពួកជាមិត្រជាសត្រូវ ដែលជាហេតុនាំឲ្យអន្តរាយបំផុត

ដល់សាមគ្គីជាតិទាំងមូល ។ ហើយអ្នកដែលកាន់អាកប្បកិរិយាដូច្នេះ តែងតែសង្ស្រឹមលើកម្លាំងពតភ្យាត ដោយទាហាន ប៉ូលិស គុកច្រវ៉ាក់ ដើម្បីទឹងពង្រីកដំហិខ្លួន ។ អំពើនេះផ្ទុយស្រឡះនឹងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ។

២ – សិទ្ធិនៃពលរដ្ឋដើម្បីមានការងារធ្វើ ពលរដ្ឋម្នាក់ ៗ ត្រូវមានសិទ្ធិស្មើគ្នា ដើម្បីមានការងារធ្វើសមតាមតម្រេះវិជ្ជា តាមសមត្ថភាព ។ រាជការត្រូវតែទទួលបំរើពលរដ្ឋទាំងអស់គ្នា មិនប្រកាន់ថាអ្នកនេះជាកូនចៅឯកឧត្តមនេះ ឬលោកនុះ ទើបជួយឧបត្ថម្ភ បំណែកកូនចៅអ្នកកម្មករឬកសិករមិនអើពើទេឡើយ ។ បើទទួលបំរើដោយរើសមុខដូច្នេះ សន្និដ្ឋានបានថាគ្មានលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យឡើយ ។

៣ – សិទ្ធិនៃពលរដ្ឋដើម្បីប្រាស្រ័យចូលក្នុងកិច្ចការប្រយោជន៍រួមទៅកិច្ចការដែលរាជការសាធារណៈ ធ្វើទាំងអម្បាលម៉ាណ ប្រជាជនទាំងមូលទទួលរងអំណោយផល ទោះល្អក្តី អាក្រក់ក្តី ។ ហេតុដូច្នេះ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ

គម្រោងឲ្យពលរដ្ឋម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការគិតគូរដល់ប្រយោជន៍រួម ៗ កម្មករ កសិករ ឬអ្នកបង់ពន្ធម្នាក់ណាទៀត ត្រូវមានសិទ្ធិនេះស្មើនឹងឯកឧត្តមៈរដ្ឋមន្ត្រី ឬជំណាងក្រសួងដែរ យើងលើកយកឧទាហរណ៍ជារូបមួយមកបញ្ជាក់រឿងនេះ ៗ ដូចជាបញ្ហា ជំនួយយោធាអាមេរិកាំង ដែលគំពុងតែធ្វើឲ្យប្រជាជនយើង ព្រួយបារម្ភគ្រប់គ្នាចំពោះអនាគតនៃប្រទេសយើង ៗ ជំនួយយោធាអាមេរិកាំងនេះ នឹងផ្តល់អំណោយផល ទោះល្អក្តី អាក្រក់ក្តី ទៅដល់ប្រជាជាតិខ្មែរទាំងមូល មិនថាជាន់ថ្នាក់សង្គមណាទេ ៗ ដូច្នេះ ជំនួយយោធាអាមេរិកាំងជាបញ្ហាដែលមានប្រយោជន៍រួមទូទៅ ហើយក៏ព្រោះហេតុនេះហើយ ពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់រូបត្រូវមានសិទ្ធិនឹងបញ្ចេញមតិខ្លួនអំពីរឿងនេះ ដើម្បីឲ្យអ្នកទទួលខុសត្រូវ មានរដ្ឋសភាក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ និងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីសំរេចឲ្យបានប្រកបតាមឆន្ទៈនៃភាគច្រើន ៗ តាមរបបប្រជាធិបតេយ្យ ពលរដ្ឋម្នាក់ៗ មានមធ្យោបាយច្រើនយ៉ាង ដើម្បី

សម្តែងនៅមតិខ្លួន៖ អត្ថបទចុះផ្សាយតាមទំព័រកាសែត សំបុត្រ ឬញត្តិផ្ញើចំពោះទៅរដ្ឋសភាជាតិ ឬគណៈរដ្ឋមន្ត្រីជំនុំមេទ័ន ឬពិភាក្សាជួយយោបល់គ្នា ។ល។ *

ចុះតាមន័យសង្គមកិច្ចយើងត្រូវយល់សមភាពដូចម្តេច? ក្នុងរបបប្រជាធិបតេយ្យ? យើងឃើញមានពីរនាទ៖

១ – សមភាពក្នុងឋានៈជាពលរដ្ឋ បុគ្គលខ្មែរម្នាក់ ៗ ទោះបុរសក្តី ស្ត្រីក្តីជាពលរដ្ឋខ្មែរម្នាក់ ៗ ហេតុដូច្នេះខ្មែរត្រូវមានការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមកមិនប្រកាន់ឋានៈនៃស្ថានភាពសង្គម ដរាបណាតែយើងរស់នៅដោយសុត្រង់ មិនប្រកបរបររកទទួលទានដោយទុច្ចរិតឬអមនុស្សធម៌ ។ អ្នករាជការនាម៉ឺនមន្ត្រីតូចធំត្រូវគោរពរាប់រកប្រជានុរាស្ត្រ ក៏ដូចជាផ្ទុយទៅវិញ ប្រជានុរាស្ត្រត្រូវស្រឡាញ់គោរពអ្នករាជការទាំងឡាយ ព្រោះថាសាមគ្គីភាព នឹងកិច្ចបដិសណ្ឋារៈទៅវិញទៅមកនាំឲ្យមានសហប្រតិបត្តិការប្រសើរណាស់ ក្នុងការកសាងប្រទេស ឲ្យបានចំរើនថ្កុំថ្កើងរុងរឿងទៅអនាគតកាល

ឲ្យទាន់សម័យនៃប្រទេសមានអារ្យធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ ៗ នេះហើយគឺជាដើមគំនិតដំបូងនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យចំពោះរឿងនេះ ៗ ក៏ប៉ុន្តែរបបមូលធនិយម ដែលផ្អែកលើកិច្ចអាជីវកម្មនៃមនុស្សធ្វើដោយមនុស្ស មិនអាចឲ្យសម្រេចគោលការណ៍ល្អប្រពៃនេះបានទេ ៗ ការទាក់ទងរវាងមនុស្សក្នុងកិច្ចផលិតកម្មមូលធនិយមនាំឲ្យមនុស្សមិនទុកចិត្តមនុស្ស នាំឲ្យមនុស្សខ្លាចមនុស្ស នាំឲ្យមនុស្សមើលងាយមើលថោកមនុស្ស ៗ ស្រួលងាយយល់ណាស់អ្នកសួរទស្សបហាកមេទុនម្នាក់លមើល គេមុខជាទឹងឆ្លើយតបមកអ្នកវិញថា: ?កម្មករជាបាវរបស់ខ្ញុំ រស់ដោយសារខ្ញុំ ខ្ញុំចង់ដេញវាចោលក្នុងពេលណាក៏បាន ៗ អ្នកចង់ឲ្យខ្ញុំលើកស្ទួយវាស្មើមុខនឹងខ្ញុំឯណាបាន, ម្តេចបាន ?

ហេតុដែលមានមនុស្សមួយក្រុម មានជាទ្រព្យនៅប្រដាប់ប្រដាសម្រាប់បង្កើតផលទាំងអស់; មនុស្សមួយក្រុមទៀតពុំកោដិលានអ្នកមាន តែកម្លាំងកាយសម្រាប់បង្កើតផលឲ្យគេ, ចិញ្ចឹមកូនខ្លួនក្បាលមនុស្សនៅគំរិតមិនសមរម្យក

គ្នាទៅវិញទៅមកៗដើម្បីនឹងមើលជម្ងឺសង្គមនេះពួកមេទុនដែលកាន់កាប់ការគ្រប់គ្រង ប្រទេសខំបំក៉ាញ់ឱសថមួយមុខដែលគេបំពោកពេញទាំងសាលាសិក្សាជាតិតាំងពីកុមារដ្ឋាន រហូតមហាវិទ្យាល័យតែឥតបានលទ្ធផលល្អសោះ ហើយព្រោះហេតុអ្វី ? ឱសថនោះគឺធម្មក្រិត្យ ឬ បរិយាសាស្ត្រ ឬអ្វី ៗ មួយពាន់មួយបំពុកទៀតបែបដូច្នេះ ៗ គេមិនលាងគំនិតពីខួរក្បាលមនុស្សបានទេ បើគេមិនរំលើងបំបាត់ឬសកែវ សម្ភារៈនៃគំនិតនោះ ការអប់រម្យតាមផ្លូវចិត្តនឹងបានទទួលផលល្អតែកាលណាលក្ខខណ្ឌសង្គមមានអនុគ្រោះផង ៗ

២– សមភាពក្នុងកិច្ចផលិតកម្ម: សមភាពនេះបានន័យថា : អ្នកណាបានបង្កើតផលប៉ុន្មានត្រូវទទួលផលប៉ុណ្ណោះ ៗ គោលការណ៍នេះសុចរិតណាស់, សមហេតុសមផលណាស់, ជាមនុស្សធម៌ណាស់ ៗ ធ្វើបានប៉ុន្មានត្រូវបានប៉ុណ្ណឹង ៗ ប៉ុន្តែយើងសង្កេតមើលទៅក្នុងសង្គមមូលធនិយមយើងពុំបានឃើញដូច្នោះទេ ៗ ពួកមេ

ទុនដែលមានសត្វមានគ្រប់ ប្រើមធ្យោបាយជញ្ជក់ញើស-ឈាមនៃអ្នកកម្មករ ដើម្បីនឹងយកចំណេញកប់ក្តោង ។ គេឲ្យឈ្នួលទុគិតសម្រាប់ឲ្យតែអ្នកកម្មកររស់ទាំងត្រដរមាន-កម្លាំងល្មមតែស្អែកឡើងទៅធ្វើការឲ្យមេទុនទៀតប៉ុណ្ណោះ ។ ដោយសារតែកម្មករវេទនាពេកបានជាគេឃើញនៅបណ្តា-ប្រទេសមូលធនិយម កម្មករតស៊ូតវ៉ានឹងមេទុន ដើម្បីទាមទារបៀវត្សគ្រប់គ្រាន់នឹងរស់នៅជាមនុស្ស ។ ក្នុងការតស៊ូតវ៉ាទាមទាររស់នៅឲ្យបានសមរម្យកុំឲ្យខ្វះមុខខ្វះក្រោយពេក កម្មករតែងតែជួបប្រទះនឹងអំពើឃោរឃៅនៃពួកជិះជាន់សង្កត់-សង្កិនតបមកវិញដោយកម្លាំងប៉ូលិសទាហាន ។ កម្មករ-ឃើញថានៅមុខការឃោរឃៅនៃពួកពាតត្បាតជួបេះ, មានតែសាមគ្គីរវាងអ្នករងគ្រោះនឹងទុក្ខវេទនាទាំងអស់គ្នាទេ ទើបប្រឡេះបានកម្រៃខ្លះពីឈ្លើងមេទុន ។ សហជីពជាអង្គការមួយមានសារៈសំខាន់ណាស់សម្រាប់នាំកម្មករតយុទ្ធការពារសិទ្ធិរបស់ខ្លួន នឹងរស់នៅឲ្យបានសមល្មមនឹងកម្លាំងដែលខ្លួន

តាមរាយដើម្បីបង្កើតផល ។

ដូចបានពណ៌នាពីខាងលើ សមភាពក្នុងឋានៈជាពលរដ្ឋ និងសមភាពក្នុងកិច្ចផលិតកម្ម មិនមែនពេញបរិបូរណ៍ទេក្នុងរបបមូលធនិយម ដោយមានការបំពានរំលោភពីអ្នកជិះជាន់ទៅលើអ្នកណា បើមិនមែនអ្នកដែលគេត្រូវជិះជាន់នុះទេ! ជនបំពួកក្រោយនេះ ដើម្បីនឹងការពារសិទ្ធិរបស់ខ្លួនត្រូវសាមគ្គីគ្នារួមជាផ្លាច់បង្កើតសហជីពធ្វើបាតុកម្មកូដកម្មជាដើម ។

ហេតុដូច្នេះហើយបាននៅបណ្ដាប្រទេស ប្រកាន់របបប្រជាធិបតេយ្យរដ្ឋសភាគេឃើញមានអង្គការប្រជាធិបតេយ្យផ្សេងៗសំរាប់ការពារប្រយោជន៍នៃអ្នកធ្វើការងារដូចជាសហជីព និងសមាគមវិជ្ជាជីវៈឯទៀតៗជាដើម ។ អង្គការដែលបានពោលមកនេះ មិនមែនកើតឡើងដោយចិត្តល្អស្មោះសរនៃពួកមេទុនកាន់កាប់ការគ្រប់គ្រងប្រទេសនោះទេ គឺកើតមានឡើងដោយសារកម្លាំងតស៊ូតក៏នៃអ្នកធ្វើការងារដែលបង្ខំឲ្យមេទុនត្រូវទទួលស្គាល់សិទ្ធិនៃអ្នកត្រូវគេជិះជាន់ឲ្យមានអង្គការសម្រាប់ការពារ

ប្រយោជន៍ពួកខ្លួន ។ នេះជាដំណើរសង្គមជាក់ស្តែង បង្ហាញមេរៀនឲ្យគម្លាតឃើញ ឃើញថាមានតែកម្លាំងខ្លួនទេ ដែលអាចរំដោះខ្លួនបាន ឯកម្លាំងនោះឯងទៀតគឺកម្លាំងតស៊ូជាសកម្ម មិនមែនកម្លាំងបួងសួង យំស្រែកអង្វរករ សង្ឃឹមលើចិត្តសន្តោសប្រណីនៃពួកមេទុនសោះឡើយ ម្យ៉ាងទៀត កម្លាំងកម្មករនឹងបានទៅជាកម្លាំងមានផល លុះណាតែកម្លាំងនេះនៅផ្តុំគ្នាជាបាច់មានអង្គការនាំមុខបរជាប់ដែលមានទ្រឹស្តីត្រឹមត្រូវជាមូលដ្ឋាននៃកិច្ចប្រតិបត្តិការ ពីព្រោះដំណើរសង្គមដើរទៅតាមលំអាននៃច្បាប់ធម្មជាតិរបស់វាពុំអាចឃាតបានឡើយ ។

គោលការណ៍ទី ៣ នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ គឺយុត្តិធម៌ ។

ក - យុត្តិធម៌ គោលការណ៍យុត្តិធម៌នេះ គេច្រើនតែពុំសូវនឹកនាដល់វាទេ ក្នុងគំនិតនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ។ កាលណាគេនិយាយអំពីលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ គេសំដៅតែត្រង់សេរីភាពនឹងសមភាពដែលយើងបានអធិប្បាយពីខាងលើ

រួចមកហើយ ។ សេរីភាពនឹងសមភាពមិនទាន់កើតបើលក្ខខណ្ឌ នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យបានទេ ត្រូវមានវត្តមាននៃយុត្តិធម៌ទៀត ទើបបានពេញលេញ ។ យើងនឹងពិនិត្យយុត្តិធម៌ក្នុងពីរនាទី៖ សង្គមកិច្ច នឹងច្បាប់ ។

១– ក្នុងនាទីសង្គមកិច្ច, យុត្តិធម៌សិតលើការដែល សិទ្ធិត្រូវឲ្យ បានដល់ពលរដ្ឋទាំងអស់គ្នាផងទៅ ។

លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសំខាន់ ៗ ដូចជាសិទ្ធិក្នុងការបោះពុម្ពផ្សាយ, ប្រជុំគ្នា ។ល។ មិនត្រូវគ្រាន់តែឲ្យមានកត់ចុះក្នុងឯកសារសម្រាប់រដ្ឋប៉ុណ្ណោះទេ អ្នកកាន់កាប់រដ្ឋ ត្រូវចាត់វិធានការណ៍យ៉ាងណា ឲ្យទាល់តែសិទ្ធិទាំងនេះបានទទួលការប្រតិបត្តិជារូបី ដោយជៀសអនុគ្រោះសព្វបែបសព្វយ៉ាង ។ ឧទាហរណ៍៖ ដើម្បីនឹងបោះពុម្ពផ្សាយបាន តម្បន់បង្អស់សាមីខ្លួនត្រូវមានតម្រេះវិជ្ជាជំហោប ណាស់ក៏គង់បេះអានបេះសរសេរដែរ ។ រដ្ឋាភិបាលត្រូវពង្រីកការសិក្សាជាតិឲ្យបានទូលំទូលាយ បង្កើតសាលារៀនឲ្យមានច្រើន

សម្បូណ៌ ឲ្យអាហារូបករណ៍ដល់សិស្សានុសិស្សគ្រប់ប្រភេទ សង់បណ្ណាល័យ បោះពុម្ពសៀវភៅរៀនសូត្រឲ្យមានបរិបូរណ៌ ៗ ល ៗ បើពុំដូច្នេះទេ ចំនួនអ្នករៀនសូត្របានតិចណាស់ ហើយសិទ្ធិក្នុងការបោះពុម្ពផ្សាយក៏ពុំបានជ្រាបដល់ប្រជាជនទូទៅ នឹងសន្មតិទុកថាមានយុត្តិធម៌ពុំបាន ៗ មិនតែប៉ុណ្ណោះ អ្នកមានតំរេះហើយ ត្រូវមានទូវដែនទូវមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ នឹងប្រើប្រាស់តំរេះខ្លួនទៀត បើពុំនោះសោតមានតែអ្នកមានទ្រព្យមួយក្តាប់ប៉ុណ្ណោះឯង ដែលអាចប្រើតំរេះរបស់ខ្លួនបាន ការ ៗ រដ្ឋាភិបាលត្រូវរិះរកវិធានការណ៍យ៉ាងណាឲ្យបានបំពេញលក្ខខណ្ឌនេះទៀត ទើបមានយុត្តិធម៌ ដូចជាបង្កើតរោងពុម្ពជាតិ នឹងអគ្គការជាតិសម្រាប់ចែកចាយក្រដាស ទឹកខ្មៅឲ្យមានតម្លៃល្មមនឹងសន្ទុសថវិកាជនធម្មតា ៗ ឧទាហរណ៍មួយទៀត៖ ការប្រជុំគ្នានឹងធ្វើបានឡើងអាស្រ័យមានមធ្យោបាយនឹងសម្ភារៈគ្រប់គ្រាន់ដែរ ដូចជាផ្សាយដំណឹងប្រជុំដល់សាធារណជន គ្រឹស្ថានសម្រាប់ប្រជុំ ៗ ល ៗ ដម្បីនឹង

ផ្សាយដំណឹងនឹងជួលទីកន្លែងប្រជុំគឺសុទ្ធតែត្រូវការតា "ប្រាក់" ទាំងអស់ ។ ម្ល៉ោះហើយជនធម្មតាដែលគ្មានភ័ព្វវាសនាល្អ កើតមកជាចៅតា « ប្រាក់ » នោះពុំអាចនឹងប្រើសេរីភាពប្រជាធិបតេយ្យនេះបានឡើយ ។ នេះសរឲ្យឃើញថាយុត្តិធម៌ក្នុងនាទីសង្គមកិច្ចមានតែទៅលើក្រដាស ឬ និយាយម្យ៉ាងទៅវិញក៏ត្រូវណាស់ដែរ មានតែសំរាប់ចៅៗតា «ប្រាក់» ពោលគឺជន មួយក្តាប់រាប់ទឹងក្រោមដៃបាន, ក្រេបឱជារសនៃយុត្តិធម៌ បំណែកឯជនធម្មតារាប់លាននាក់ ត្រូវច្រានចោលក្រៅក្របខណ្ឌប្រើសិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ។

២– ក្នុងនាទីច្បាប់ តាមអត្ថន័យ ច្បាប់គឺជាសំនួននៃឆន្ទៈរបស់ប្រជាជាតិ ។ ក្នុងអត្ថន័យតូចមួយយើងនេះ យើងមិនពិនិត្យបញ្ហាប្រជាជាតិ ឲ្យជ្រៅជ្រះទេ យើងគ្រាន់តែជំរាប់ថាក្នុងសង្គមមានវណ្ណៈប្រជាជាតិគឺមិនមែនជាន់ថ្នាក់ទេ ពួកនោះឬបក្សណាទេ ។ ប្រជាជាតិគឺទាំងអស់ប្រជុំផ្តុំគ្នាឡើង ។ ប្រកបទៅដោយយុត្តិធម៌ ច្បាប់ត្រូវធ្វើសម្រាប់ប្រយោជន៍នៃ

ភាគច្រើន ៗ វិសេសវិសាលណាស់ បើសិនជាប្រយោជន៍នៃភាគនីមួយៗស្របនឹងប្រយោជន៍រួម, តែដោយអវមង្គលមិនមែនដូច្នេះឡើយ ។ ដូច្នោះហើយច្បាប់ត្រូវបំរើប្រយោជន៍នៃភាគច្រើន ៗ នេះគឺជាគំនិតដើមនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ចំពោះគោលការណ៍យុត្តិធម៌ ៗ ប៉ុន្តែពួកមនុស្សក្រោយដែលបានកាន់កាប់អំណាចសម័យកាលណា ឈ្លើងនឹងដើរចោលនៅគំនិតសុចរិតល្អបរិសុទ្ធនេះ ៗ ដោយដំណើរសេដ្ឋកិច្ច ពួកមនុស្សប្រែក្លាយទៅជាសត្រូវនឹងសម្ពន្ធមិត្តពីមុនវិញ កាលនៅក្រោមការជិះជាន់នៃពួកសក្តិភូមិទាំងអស់គ្នា ពោលគឺកម្មករ កសិករ ៗ

ក្នុងលក្ខណៈសេដ្ឋកិច្ចមូលធននិយម កម្មករ កសិករប្រមូលបានជាភាគច្រើនចំណែកឯមនុស្សជាភាគតិច ៗ បើអនុវត្តន៍គំនិតល្អបរិសុទ្ធនេះ មនុស្សអ្នកជិះជាន់គេលែងធ្វើជាឈ្លើងទៀតបានហើយ ៗ ហើយដើម្បីរក្សាភាពខ្លួនជញ្ជក់ឈាមគេដោយសុខសាន្តឥតធ្វើការខ្លួនឯងនោះ ពួកនេះប្រើកម្លាំងរដ្ឋដែលខ្លួនកាន់កាប់ គឺកម្លាំងទាហាន

ប៉ូលិស ។ ច្បាប់សម្រាប់រដ្ឋទាំងប៉ុន្មាន គេអនុវត្តតែរវាងគ្នាគេ ហើយគេបង្កើតច្បាប់ផ្សេង ៗ ទៀតសម្រាប់បង្ក្រាញ និងរាតត្បាតសកម្មភាពតយុទ្ធនៃវណ្ណៈកម្មករ កសិករ ។ អ្វីៗដែលគេធ្វើបាន កម្មករ កសិករ ធ្វើមិនបាន ។ អ្វីៗដែលគេធ្វើទៅត្រូវ កម្មករ កសិករធ្វើទៅខុស ។ ច្បាប់សង្គមមូលធននិយម គឺច្បាប់សម្រាប់ការពារទូដែកមេទុន ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន: ក្នុងសេចក្តីអធិប្បាយរបស់យើងរៀងៗជាលំដាប់មក យើងបានបង្ហាញឲ្យឃើញថា: របបគ្រប់គ្រង ឬលទ្ធិណាមួយត្រូវមានឡើងស្របនឹងទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច គ្រានុះហើយថាលទ្ធិកើតចេញមកពីផ្លូវសេដ្ឋកិច្ចជានិច្ចកាល គឺពិតជាមិនមែនលទ្ធិបង្កើតសេដ្ឋកិច្ចសោះឡើយ ។ ឯដំណើរសេដ្ឋកិច្ចនោះទៀត ពួកមេទុនមិនអាចឃាត់វាមិនឲ្យឈានចំរើនជឿនលឿនទៅមុខបានទេ ពីព្រោះច្បាប់ទូទៅរបស់មូលធននិយម គឺរកចំណេញឲ្យបានកាន់តែច្រើនឡើងៗ ហើយដើម្បីឲ្យបានចំណេញកាន់តែច្រើនត្រូវតែបង្កើតផលឲ្យ

បានច្រើន ទាំងលក់ឲ្យទៅក៏បានថ្លៃផង ដោយបន្ថយបំណាយឲ្យបានយ៉ាងតិចក្នុងកិច្ចផលិតកម្មដូចជា ប្រើកម្មករបំនួនតិចប្ដូរពុះបៀត្រដាដើម ៗ ដើម្បីនឹងសម្រេចបំណងជំលោកនេះបាន មេទុនរកមធ្យោបាយគ្រប់យ៉ាងដែល-សំខាន់ ៗ មានបី៖

១ – ធ្វើឲ្យមាស៊ីនបង្កើតផលកាន់តែល្អពិសេសឡើង

២ – ប្រដេញប្រជែងមេទុនឯទៀត ៗ ឲ្យរលំអស់ នៅសល់តែមេទុនធំ ៗ ពីរ-បី ទើបងាយស្រុះស្រួលគ្នាដើម្បីដាក់កំណត់ថ្លៃទំនិញ,

៣ – គេផ្សារលក់ដូរនៅបណ្ដាប្រទេសអាណានិគម ៗ

ព្រោះហេតុដូច្នោះហើយបានជាមេទុនមិនអាចឃាត់ដំ-ណើរសេដ្ឋកិច្ចកុំឲ្យលឿនទៅមុខបាន ៗ ហើយដកបណាតែសេដ្ឋកិច្ចបានចំរើនណាស់ទៅហើយ វាពុំអាចស្ថិតក្នុងក្រប-ខណ្ឌចង្អៀតចង្អល់នៃលទ្ធិរបបចាស់បានឡើយ ការបដិ-វត្តន៍ក៏ត្រូវតែមានធ្វើឡើង ដើម្បីកាត់ទម្លាក់លទ្ធិនឹងរបបចាស់

ទោលហើយទទួលលទ្ធិនីវេបបថ្មីវិញ ដែលស្របទីនគំរិត សេដ្ឋកិច្ចថ្មី ៗ

លទ្ធិថ្មី វេបបថ្មី បំរើប្រយោជន៍នៃកម្មាំងបដិវត្តន៍ដែល ទើបតែនឹងមានជ័យជំនះថ្មី ៗ គឺសង្គមសក្តិភូមិ កម្លាំង បដិវត្តន៍គឺវណ្ណៈធនិកបូជួមទីនវណ្ណៈកម្មករ-កសិករ ៗ កម្លាំង បដិវត្តន៍នេះធាត់ចោលនៅរបបសក្តិភូមិ ដើម្បីអនុវត្តន៍របបប្រ-ជាធិបតេយ្យអាស្រ័យសភាជាតិ៖ វណ្ណសភាទីនក្រុមប្រឹក្សាព្រះ រាជអាណាចក្រ ៗ ប៉ុន្តែក្រោយមកពួកធនិកប្រែក្លាយជាមេទុន ពួកមេទុនមិនគាបហ៊ានហ៊ាហ អនុវត្តន៍លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ បំពោះកម្មករ កសិករឡើយ ៗ ពីព្រោះឥឡូវនេះប្រយោជន៍ មេទុនផ្ទុយស្រឡះពីប្រយោជន៍នៃកម្មករ កសិករ ៗ ម៉្លោះ ហើយគេអនុវត្តន៍លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យតែរវាងពួកគេគ្នាគេមួយ ក្តាប់ បំណែកឯកម្មករ កសិករ រប់លានទាក់ ស្គាល់លទ្ធិ-ប្រជាធិបតេយ្យតែនៅលើក្រដាសឯកសារ ដូចជាយើងបាន រែកញែកពីខាងលើស្រាប់ ៗ ព្រោះហេតុនេះបានជាគេហៅ

លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ក្នុងរបបមូលធននិយមថា៖ « លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសភានិយម ឬលទ្ធិបជាធិបតេយ្យធនិក » បានសេចក្ដីថា លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសម្រាប់ពួកធនិកមួយក្ដាប់ ៗ រដ្ឋសភា នឹងក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ ប្រែទៅជាគិតតែបំរើប្រយោជន៍ធនិក ដោយពួកនេះជាអ្នកមានកម្លាំងអំណាចគ្រប់គ្រង បានរិះរកមធ្យោបាយបញ្ជូនតំណាងពួកខ្លួនពេញសភាទាំងពីរ ៗ គេឃើញអ្នកតំណាងរាស្ត្របំរើប្រយោជន៍ធនិក ប្រើគ្រប់កលឧបាយ ដើម្បីជិះជាន់កម្មករ កសិករ ៗ មួយពួកតាំងខ្លួនជាអ្នកពាតព្យាកបំហារមុខ មួយពួកទៀតលាក់មុខអាក្រក់ពិតប្រាកដរបស់ខ្លួនធ្វើពុត ជាអ្នកខ្នះខ្នែងរកផលប្រយោជន៍ឲ្យដល់ កម្មករ កសិករ ដើម្បីនឹងបោកបញ្ឆោតពួកនេះឲ្យជឿតាម ឯការពិតគឺនាំឲ្យកម្មករ កសិករវិលវល់វង្វេងរកផ្លូវបម្រះខ្លួនឲ្យរួចពីក្រញាំដែកធនិកមិនឃើញ ៗ អ្នកបំរើកម្មករ កសិករ ក្លែងក្លាយបទំនេះ ដើម្បីនឹងសម្រេចនយោបាយលាក់ពុតរបស់ខ្លួនបាន ក៏ប្រើកម្លាំងទឹកប្រាក់

វិញកម្មករ កសិករ មួយស្រទាប់លើបន្ថិចពីខិតមារយាទពួកនេះ ដែលស្រវឹងនឹងប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ឲ្យជួយណែនាំបញ្ចុះបញ្ចូលបណ្ដាកម្មករ កសិករ ដែលលំបាកវេទនា ឲ្យសុខចិត្តទ្រាំទ្ររបបពុករលួយ ។

ប៉ុន្តែទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ សេចក្ដីសុច្ចសុចរិតគង់តែនឹងបានលូតលេចឡើងឲ្យក្នែកអ្នកផងបានឃើញច្បាស់ពុំខាន ។ អំពើទុច្ចរិតអយុត្តិធម៌តែងតែចាញ់អំពើសុចរិតសប្បុរសធម៌ជានិច្ច ។

ហេតុដូច្នេះយើងត្រូវសង្ឃឹមលើជ័យជំនះនៃកម្មករ កសិករ ពីព្រោះកម្មករ កសិករ គឺជាកម្លាំងពិតប្រាកដនៃប្រជាជាតិ ហើយម្យ៉ាងទៀត កម្មករ កសិករ អនុវត្តន៍ទ្រឹស្ដីវិទ្យាសាស្ត្រ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាសង្គម ។

ហេតុអ្វីបានជាយើងហ៊ានថាកម្មករ កសិករ គឺជាកម្លាំងពិតប្រាកដនៃប្រជាជាតិ ? ពីព្រោះ កម្មករ កសិករ នេះហើយដែលជាអ្នកបង្កើតផល ។ គ្មានកម្មករ កសិករ

សេដ្ឋកិច្ចមិនអាចមានដំណើរបានឡើយ ។ កសិករជាអ្នកបង្កើតផលដំណាំដាំដុះសព្វសារពើ មិនមែនអ្នកឯណាទៀតក្រៅអំពីជនជំពូកនេះទេ ដែលគាស់ក្ការភ្ជួរស្រែចំការ ។ កម្មករជាអ្នកបង្កើតផលក្នុងរោងចក្រនឹងកម្មន្តសាលគ្រប់យ៉ាង គ្មានជនជំពូកនេះ របស់ប្រើប្រាស់នឹងគ្រឿងបរិភោគឧបភោគមិនអាចនឹងកើតបានឡើយ ។ នេះគឺការពិតប្រាកដក្នុងនាទីសេដ្ឋកិច្ច ។ បែរទៅក្នុងនាទីកម្លាំងយោធាវិញក៏ដូច្នោះដែរ ៖

មានតែកូនកសិករនឹងកម្មករទេ ដែលជាអ្នកកាន់កាំភ្លើង ក៏កើតជាកងទ័ពរក្សាការពារមាតុភូមិ ។ ឃើញថាកម្លាំងពិតប្រាកដនៃប្រជាជាតិស្ថិតលើកម្មករ-កសិករ ។ ការណ៍នេះជាការពិតប្រាកដមានហើយ ប៉ុន្តែក្នុងរបបមូលធននិយមពួកមេទុនជាអ្នកទាញខ្សែបង្ហៀរ ។ ដើម្បីកុំឲ្យពួកគេនេះញាក់បានតាមចិត្តត្រូវតែយើងកម្មករ-កសិករដឹងខ្លួនផង ។ លក្ខខណ្ឌមួយទៀត ត្រូវតែកម្មករកសិករជឿនៅលើកម្លាំង

ខ្លួនឯងផង ហើយត្រូវដាក់ច្បាស់ក្នុងចិត្តថា មានតែខ្លួនទេដែលអាចលោះទុក្ខខ្លួនបាន គ្មានជនឯណាមកជួយខ្លួន ឲ្យបានសម្រេចទីបំផុតបានឡើយ ។ ការដឹងខ្លួនភ្ញាក់សតិសម្បជញ្ញៈនៃកម្មករ-កសិករនេះ មិនមែនមានឡើងដោយឯង ៗ ទេ ត្រូវមានការអប់រំជានិរន្តរ ហើយមានការពិសោធន៍ដាក់ស្តែងខ្លួនឯងទៀតផង ។ ត្រង់នេះហើយបានជាទ្រឹស្តីបដិវត្តន៍ នឹងការរៀនសូត្រប្រវត្តិសាស្ត្រ នៃប្រទេសដទៃ ត្រូវតែមានជាការចាំបាច់ណាស់ ដើម្បីកុំឲ្យកម្មករ កសិករ រវើរវាយគ្មានសតិអារម្មណ៍នឹងនួនដាក់ច្បាស់ប្រាកដ ។ ការប្រតិបត្តិអត់ទ្រឹស្តីសន្មតថាដូចខ្វាក់ ឯទ្រឹស្តីអត់ការប្រតិបត្តិ ទុកដូចជាបង្កួតទទេ គ្មានគួរទេះ ។ បានសេចក្តីថា: មួយអត់មួយប្រើការមិនបានផល ។ ទ្រឹស្តីត្រូវមានការប្រតិបត្តិមកបំពេញ ការប្រតិបត្តិត្រូវបានពន្លឺបំភ្លឺដោយទ្រឹស្តី ។

កម្មករ កសិករ គឺជាកម្លាំងជាតិ ប៉ុន្តែបើនៅរាត់រាយមួយទីទៃពីមួយ កម្លាំងនោះមិនខ្លាំងបានទេ ប្រៀបដូចជា

ចង្កឹសមួយ ៗ ពីគ្នាកាច់បំបាក់បានស្រួលណាស់ ៗ បើចង់កុំឲ្យគាត់បាក់ត្រូវចងផ្គុំគ្នាជាបាច់ឡើង ៗ កម្មករ កសិករចងផ្គុំគ្នាម្ដេចបាន? បានអ្វីធ្វើជាចំណង? ចំណងនេះគឺអង្គ-ការចាត់តាំងដូចជាសហជីព, សហករណ៍, សមាគមផ្សេងៗជាដើម ៗ

ហេតុដូច្នេះ កម្មករ កសិករ បើចង់រំដោះខ្លួនឲ្យរួចពីការជិះជាន់នៃមូលធននិយម ត្រូវតែប្រមូលផ្គុំគ្នាឡើងក្នុងអង្គការចាត់តាំងណាមួយ ដែលមានទិសដៅដើម្បីប្រយោជន៍ប្រជាជនពិត ៗ ហើយមានទ្រឹស្ដីស្របតាមវិទ្យាសាស្ត្រជាមូលដ្ឋានដើម្បីប្រតិបត្តិការ ៗ អង្គការចាត់តាំងដែលបំរើប្រយោជន៍ប្រជាជនពិត ៗ ត្រូវតែអង់អាច ហើយមានកម្មវិធីច្បាស់លាស់ ៗ អង្គការនេះ ត្រូវនៅពីខាងមុខមហាជនជានិច្ច ដើម្បីនឹងជួយតម្រែតម្រង់ប្រជាជនមហាជន ៗ វាត្រូវនៅជិតស្និទ្ធនឹងប្រជាជន, ស្គាល់បំណងប្រជាជន, ហើយនាំឲ្យតស៊ូតវ៉ា តែត្រឹមកំរិតណា ដែលស្ថានការណ៍ក្នុងប្រទេស

នឹងក្រៅប្រទេស មានអនុគ្រោះឲ្យ ។

មួយយ៉ាងទៀត ហើយជា « ១ » សំខាន់ផង, វាត្រូវយល់ថាវាធ្វើការជាមួយប្រជាជន ហើយដើម្បីប្រជាជន ។ វាមិនត្រូវដើរលឿនហួសប្រជាជន ហើយវាក៏មិនត្រូវនៅពីក្រោយប្រជាជនដែរ ។ វាត្រូវនៅមួយជំហានពីខាងមុខប្រជាជន លឿនឆ្ងាយពេកប្រជាជនតាមមិនទាន់ ។ បើបែរជានៅខាងក្រោយនោះ មិនអាចនឹងដឹកនាំប្រជាជនបានជាដាច់ខាត។ វាត្រូវយល់ស្ថានការណ៍ក្នុងប្រទេសនិងសាកលលោក ហើយត្រូវស្គាល់កម្លាំងសតិអារម្មណ៍ ភ្ញាក់រឭកប្រជាជនដើម្បីនឹងប្លឹងហេតុទាំងពីរនេះឲ្យស្របគ្នា កុំឲ្យមានការអន្តរាយ ឥតប្រយោជន៍ដល់ប្រជាជន ។

រួមសេចក្តីមក កម្មករ កសិករ ជាកម្លាំងនៃប្រជាជាតិពិតប្រាកដ ប៉ុន្តែកម្លាំងនេះនឹងសម្រេចការបានផលល្អ លុះត្រាណាតែមានការអប់រំ ដឹកនាំស្របតាមកាលៈទេសៈ

ស្របតាមដំណើរសង្គមដែលការបង្កើតផល សេដ្ឋកិច្ចសម្រាប់រស់នៅជាមាស៊ីនជម្រុញ ។

ព្រលឹងខ្មែរ

(ចប់)

X

X X